

Къырымрэ къалэу Севастопольрэ Урысыем зэрэхэхажыхэрэм фэгъэхьыгъэ зэзэгъыныгъэм зэдыкIэтхагъэх

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным Федеральнэ ЗэлукIэм факIоу тыгъуасэ Джэпсалэ къышыгъ. Республикэу Къырымрэ къалэу Севастопольрэ Урысыем хэгъэхьэгъэнхэм ехылагъэу зыкызырэфэгъэзагъэм епхыгъэу Владимир Путиным УФ-м и Къэралыгъо Думэ и депутатхэм, ФедерациемкIэ Советым хэтхэм, къэралыгъом ишъолъырхэм япащэхэм, граждан обществэм иллыкIохэм апахъхэ Кремлым къыщыгушылагъ.

редырагъэштагъэм тарихъ мэханэшхо зэралэр къылауагъ. Урысхэр, украинцэхэр, къэндзалхэр бэу зэрысхэ Къырымрэ къалэу Севастопольрэ ащыпсэхэрэм зэрамызакъор, Урысыер ахэм зэраготыр тикъэралыгъо ис цыфхэм дэгъоу кызырагъэлъэгъуагъэр Владимир Путиным къыхигъэщыгъ. Джащ фэдэу урысыбзэр, украинцыбзэр, къэндзалыбзэр зэгъусэхэу къэралыгъо мэханэ зилэ бзэхэу щытынхэ фаеу ащ ылытагъ. Мы чыплэм ис къэндзалхэм илэс пчъагъэм къыклоцI квинэу алъэгъугъэр дэгъоу зэрэзехишлэрэр, сьд фэдэрэ лъэныкъокIи мы лъэп-

къым Iэпылэгъу зэрэфэхьуштхэр Президентым къылауагъ.

— Урысыем шуушымыщын, зэкъошныгъэр ыкIи зэныбджэгъуныгъэр зыцагъэлъэллэрэ къэралыгъоу ар щыт, — къылауагъ Владимир Путиным IэкIыбым щыпсэхэрэ политикхэм, цыфхэм закъыфигъазэзэ.

УФ-м и Президент къэгущы-лэфкIэ къээзэрэгъоигъэхэр пчъагъэрэ Iэгъу фытеуагъэх, къылорэм зэрэдырагъаштэрэр къаушыхатызэ мызэу, мытлоу кыфэтэджыгъэх.

Республикэу Къырымрэ федеральнэ мэханэ зилэ къалэу Севастопольрэ Урысыем щыц шлыжыгъэнхэм ехылагъэ

хэбзэгъэуцугъэр Владимир Путиным УФ-м и Федеральнэ ЗэлукIэ хилъхагъ.

— Мы субъектитIур Урысыем хэгъэхьэгъэнхэм ехылагъэ конституционнэ хэбзэгъэуцугъэр Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукIэ хэсэлъхэ, — къылауагъ Владимир Путиным. — Джащ фэдэу сышъолъэу а законным кIуачIэ илэу шуушынэу.

УФ-м и Президент Джэпсалэу къышыгъэм ыуж Къырым Республикэмрэ къалэу Севастопольрэ Урысыем хэгъэхьэгъэнхэм фэгъэхьыгъэ зэзэгъыныгъэм зэдыкIэтхагъэх УФ-м и Президентэу Владимир Путиным, Къырым и Премьер-министрэу Сергей Аксеновыр, Къырым и Парламент испикерэу Владимир Константиновыр ыкIи Севастополь инарднэ мэрэу Алексей Чалыйир.

Москва щыклогъэ зэхахъэм хэлэжыагъэх Адыгэ Республикэм и ЛIышъхъэу ТхьакIушыне Аслъан, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, Адыгеим и Общественнэ палатэ ипащэу МэщбэшIэ Исхьакъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Шъугу къэдгъэкIыжын, блэкIыгъэ тхьаумафэм Къырым щыклогъэ референдумым зэфэхьысыжъэу фэхъугъэхэм кызырагъэлъэгъуагъэмкIэ, зымакъэ зытынымкIэ фитыныгъэ зилэ цыфхэу хэдылIэ участкэхэм къякIолагъэхэм япроцент 96,77-мэ Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем хэгъэхьэгъэнхэм дырагъэштагъ. Къырым Республикэр зыми емыпхыгъэ къэралыгъо шъхафит зэрэхъугъэр кызылIотыкIырэ унашъом УФ-м и Президентэу Влади-

мир Путиным кIэтхагъ. США-м, Европейскэ Союзым хэхээрэ къэралыгъохэм ар мытэрэзэу алъытагъэми, Урысыем ыкIи Къырым ащыпсэхэрэ цыфхэм къэралыгъом ипащэ ышлыгъэ унашъор игъо дэдэу алъытагъ ыкIи дырагъэштагъ.

УФ-м и Президент Федеральнэ ЗэлукIэм зыфигъазэзэ гъэтхапэм и 16-м щылэгъэ референдумым зэфэхьысыжъэу фэхъугъэхэм, Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем хэгъэхьэгъэнхэм цыфхэм зэ-

УнэшъуакIэм детэгъаштэ

Къырым, Севастополь яхылагъэу тикъэралыгъо ипащэхэм зэрахъэрэ политикэм, референдумым кыгъэлъэгъуагъэм зэрадырагъаштэрэм ишыхатэу тиреспубликэ икIэлэ шъхьалэ игупчэ цыфхэр къыщызэрэгъоигъэх, къэлэ паркым нэс къырыкIуагъэх. АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, АР-м и министрэхэм я Кабинет хэтхэр, хэбзэ Iофышлэхэр, мы Iофыгъом ыгъэгумэкIырэ пстэури зэхахъэм къекIолагъ.

— Тикъэралыгъо зэрэлъашыр, мэханэ куу зыхэлъ гупшысэхэр щылэныгъэм зэрэпхырищышъухэрэр мы мафэм кыгъэлъэгъуагъ, — къылауагъ КъумпIыл Мурат, — Къырым щыпсэхэрэм тадэгущIо, тикъэралыгъо тырэпагэ ыкIи унашъоу ышлыгъэ пстэуми адетэгъаштэ.

Ом изытет емылIытыгъэу, нэбгырэ мини 6 фэдиз къыдэкIыгъ, къэралыгъом зэрэрыгушхохэрэр аушъэфыщтыгъэп. «Путиным цыхъэ фэтэшIы», «Къэралыгъом сырэпагэ!», «Къырым — Урысыем щыц», «ТекIоныгъэр тадэжы!» зыфилорэ тхыгъэхэр алыгъыгъэх.

Сурэтыр Iэшыне Аслъан тырихыгъ.

Клэлэеджаклохэр рагъэблэгъагъэх

Мыекьопэ къралыгъо технологическэ университетым иполитехническэ колледж гурыт еджаплэхэм яклэлэеджаклохэр тыгъуасэ ригъэблэгъагъэх. Колледжым непэ ищылакIэ зыфэдэр, гъэхъагъэу илэхэр ыкIи ащ үчIэхъан зэрэплъэкIыштыр ныбжьыкIэхэм къафалотагъ.

Политехническэ колледжым ипашэу Хъутыжъ Заурбэч колледжым гъогу кIыхъэу кыкIугъэр, хъхъоныгъэхэу мы аужырэ илъэсхэм ашIыгъэхэр ныбжьыкIэхэм къафалотагъ. Непэ щыIэныгъэм анахъэу шагъэфэдэр сэнэхъат 12 мыщ щызэрагъэгъотын амал зэралэр кыхигъэщыгъ. Гурыт гъэсэныгъэ зилэ ныбжьыкIэхэу мы колледжыр кызыуыхыкIэхэм янахыбэр Мыекьопэ къралыгъо технологическэ университетым зэрэчIэхъажыкIэхэр ыкIи фэгъэкIотэныгъэхэр ялэхэу зэрэщеджэхэрэр пашэм кыIуагъ.

— Тиеджаплэ щеджэрэ ныб-

жьыкIэхэм шIэныгъэ дэгъухэр ятэгъэгъоты, — кыхигъэщыгъ Хъутыжъ Заурбэч. — Непэрэ мафэм очнэ ыкIи заочнэ шыкIэм тетэу студент миным ехъу тиеджаплэ чIэс. Ахэм шIэныгъэ зэрэджэгъотырэ даклоу лофтхъэбзэ гъэшIэгъонхэри афызэхэтэщэх, сэнаушygъэу ахэлым зетэгъэушъомбгъу, спортыр шIу альэгъуным фэтэщэх. Тистудентхэр зэнэкьокъу зэфэшхъафхэм ахэлажъэх, теклоныгъэ е хагъэунэфыкIырэ чыIплэхэр кыдаых. Зисэнэхъат хэшIыкIышхо фызилэ клэлэгъэджи 150-м ехъумэ тиколледж лоф шашIэ. ГъэхъэгъэшIухэр

тшIыхъэ тэлажъэ. «100 лучших ссузов России» зыфилорэ зэнэкьокъум илауреат 2009 — 2010-рэ илъэсхэм тыхъугъ. Ащ тыкышчыуцущтэп, ыпэкIэ джыри тылгыкIотэщт, сэнэхъатэу тилэхэми ахэдгъэхъон тимурад.

Мыекьопэ къралыгъо технологическэ университетым иполитехническэ колледж щеджэнхъу, гурыт гъэсэныгъэ щызэрагъэгъотынуу кызыхахыкIэ игуапэ зэрэхъуштыр Хъутыжъ Заурбэч джащ фэдэу кыхигъэщыгъ. Дэгъоу еджэрэ студентхэм стипендиэу къахырэм, фэгъэкIотэныгъэу ялэхэм ныбжьыкIэхэр ащигъэгъозагъэх.

Нэужым мы колледжым үчIэхъаным фэшI ищыклагъэхэр кызыэрэгъуогъэхэм игъэкIотыгъэу къафалотагъэх. Ушэтынхэр амытхэу, аттестатымкIэ чIэхъанхэ зэралъэкIыштыр, тхылхэу кырахыкIэнхэ фаехэр къаралагъэх. Клэлэеджаклохэр зыгъэгумэкIырэ үпчIэхэм яджэуапхэр агъотыжыгъэх ыкIи шхъадж ыгукIэ сэнэхъатэу кыхихынэу зыфаем елгытыгъэу афагъэнэфэгъэ аудиториехэм яклотлагъэх, кураторхэм гуцылэгъу афэхъугъэх.

ПАТIЫКЪО Анет.

Гъэтхэжъым игубжыпI

Гъэтхэпэм и 17-м жьыбгъэ-шхоу шылагъэм ыкIи ащ кызыдихыгъэ ошх-ос зэхэлъым ыпкъ кыкIыкIэ Адыгеим ирайонхэм электрорыкIуапIэхэм ащышхэр чыIплэ-чыIплэу ащызэпитхыгъэх. Жьыбгъэшхоу кылыгъэм и унашхъэхэр тыритхыгъэхэуи, шхъаныгъупчэхэр хиутыгъэхэуи агъэунэфыгъ. УФ-м ошIэ-дэмышIэ лофхэмкIэ и Министерствэ и ГъэлорышIапIэу АР-м щылэм тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, Мыекьопэ, Красногвардейскэ, Шэуджэн, Джэджэ районхэм арыт псэуплэхэм ащышхэм электривчествэ ялэп. Мы гумэкIыгъор дэгъэзыжыгъэным пае бригадэ

17-мэ, нэбгырэ 86-мэ техникэ зэфэшхъафэу 29-р ялэпылэгъоу, джырэ уахътэм лоф ашIэ.

Гъэтхэпэм и 17-м Адыгеим ит псэуплэ 22-мэ чыIплэ-чыIплэу нэфынэр ялагъэп. Тыгъуасэ ащ фэдэу агъэунэфыгъэр псэуплэ 18. Жьыбгъэшхоу кызыэрэщэрэм ыпкъ кыкIыкIэ, гумэкIыгъоу къэуцугъэм идэгъэзыжын нахъ кын къащэхэу, зэпашIэжырэ рыкIуапIэхэр икIэрыкIэу зэпитхыжыкIэхэуи кыхыкIы.

Ом изытет зэрихъокIыгъэм, псыхъохэр нэпкхэм къадэкIыным ищынагъо чыIлэп.

Гидрометеогупчэм кызыэритырэмкIэ, къэкIорэ мафэхэм

ом изытет зыпкъ иуцожьышт, жьыбгъэри уцужьышт.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнэй.

Игъэхъагъэ рэгущхох

Зэхэпхъэгъэ шхъэзэкъо спорт зэнэкьокъумкIэ АР-м ичемпионат мы мафэхэм Мыекьуапэ шыкIуагъ. Ащ клэщакIо фэхъугъ АР-м физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет.

Хыкум приставхэм яфедеральнэ кыулыкъу АР-мкIэ и ГъэлорышIапIэ иоперативнэ де-

журствэ ихэушхъафыкIыгъэ отделэу хыкумхэм ялофшIэн ирэхъатныгъэ кызыгъэгъунэрэм ихыкум-приставэу Исмет Рустам зэнэкьокъум хэлэжъагъ ыкIи дышъэ медаль кыхыгъ.

КIалэм кыдихыгъэ теклоныгъэм илофшIэгъухэр зэкIэ рэгущхох, тапэкIи гъэхъэгъэшIухэр ышIынхэу фалэ.

БзэджашIэхэм альэхъух

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу клоцI лофхэмкIэ и Министерствэ кызыэритырэмкIэ, гъэтхэпэм и 10-м кыщегъэжъагъэу и 16-м нэс республикэм бзэджэшIэгъэ 49-рэ щызэрахъагъ. Ахэр — хъункIэн бзэджэшIагъэу 4, машинэр рафыжъагъэу 2, тыгъуагъэхэу 38-рэ, нэмыкIхэри. Экономикэм ылъэныкьокIэ хэбзэгъэгъуцугъэр гъогъу 11-рэ аукъуагъэу хэбзэгъэгъумкIо кыулыкъухэм агъэунэфыгъ, республикэм щыпсэухэрэм гъогъуи 7-рэ наркотикхэр къахахыгъэх. БзэджэшIагъэ зезыхъэгъэ нэбгырэ 68-рэ агъэунэфыгъ, зэхафыгъэр процент 90-м ехъу.

БлэкIыгъэ тхъамафэм Адыгеим игъогъухэм хъугъэ-шIэгъи 3 къатехъухъагъ. Ащ кыхыкIыкIэ нэбгыри 4-мэ шъобж зэфэшхъафхэр атещэгъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым клэрысхэу водител 90-рэ къаубытыгъ. ГъогурькIоным ишапхъэхэр гъогъу 2264-рэ аукъуагъ.

Цыфым ипсауныгъэ зэрашхо езыхыгъэ бзэджашIэр Тэхъутэмькьое районым иполицейскэхэм псынклэу къаубытын альэкIыгъ. Инэм дэт сымэджэщым шъэжыекIэ зыхэпыджэгъэхэ клэлакIэ кызыэрашагъэм фэгъэхыгъэ къэбар полицием иотдел идежурнэ часть кыIэклэхъагъ. ХэбзэгъэгъумкIо кыулыкъухэм зэрагъэунэфыгъэмкIэ, шъобжхэр зытырашагъэр илъэс 26-рэ зыныбжэ кIалэу Инэм щыпсэурэр ары. БзэджэшIагъэм лъапсэу фэхъугъэр зэрагъашIэ ашIоигъоу сыхъат заулам кыкIоцI оперативникхэр ащ дэгущыIагъэх. Нэужым ащ кызыэриуагъэмкIэ, мы мафэм игъунэгъу бзылфыгъэм дэжъ хъакIапIэ шылагъ. Зэдешъохэзэ нэбгыритум азыфагу зэмызэгъыныгъэ кытэджагъ ыкIи губжым хэтэу бзылфыгъэм ыпэ кыфэгъэ шъэжыер кыпхъуати, кыхыпэджагъ. Бзылфыгъэр ышIагъэм еуцолэжыгъ, а уахътэм ар аркъ ешъуагъэу зэрэщытыгъэри уплъэкIунхэм къагъэлэгъуагъ. Уголовнэ лоф кызыэлэуахыгъ, зэхэфынхэр маклох.

БзэджэшIэгъэ хылыгъэ зезыхъагъэу, бэшIагъэу зылыхъухэрэ хъулыфыгъэр гъогу-патруль кыулыкъум илофышIэхэм къаубытын альэкIыгъ. Тэхъутэмькьое районым ипоселкэу Яблоновскэм игъогъухэм ащыцкырычъэщтыгъэ автомобилэу ВАЗ-2107-р хэбзэгъэгъумкIоным

къагъэгъуцугъ. Рулым клэрысыгъэ хъулыфыгъэм машинэм пыл тхылхэри, ежъ зышчыр къэзыушхъатырэ документи ылыгъыгъэхэп. Хъулыфыгъэр зэрешъуагъэм полицейскэхэм гулъатагъ, ау медицинэ уплъэкIунхэр ыкIунхэр ащ ыдагъэп. Нэужым кызыэрэнэфагъэмкIэ, ар IэкIыб къралыгъом кыкIыгъ, хъункIэн бзэджэшIагъэ зэрэзэрихъагъэм кыхыкIыкIэ федеральнэ лъыхъоным шылагъ.

2014-рэ илъэсым мэзэем и 28-м мафэм сыхъатыр 2.30-м адэжъ Мыекьуапэ иурамэу Советскэм тет сатыушI гупчэу «ЦУМ» зыфилорэм дышъэхэр зышхэщэрэ тучанэу хэтым амыгъэунэфыгъэхэ бзэджэшIиц анэгухэр ихъуагъэхэу чIэхъагъэх. КIуачIэр кызыфагъэфэдэзэ, дышъэм хэшIыкIыгъэ хъапшыпхэр аштэхэи, загъэбыл-ыжыгъ. Мы бзэджэшIагъэм епхыгъэу АР-м хэгъэгъу клоцI лофхэмкIэ и Министерствэ иотделэу Мыекьуапэ щылэм ислественнэ подразделение уголовнэ лоф кызыэлэуихыгъ. Мы чыIплэм кыпэблагъэу щыт видеоканмерэ зауламэ ащыщым бзэджашIэхэр кыыридзагъэх. Хэбзэгъэгъуцугъэр зыукуагъэхэр зыдэшIэхэр е мыщ епхыгъэ къэбар зыIэклэлэхэр тикъэлэ шхъалэ щылэ телефон номерхэу **59-65-91-м, 8 988-080-1001-м** е **02-м** къатеонхэу хэбзэгъэгъумкIо кыулыкъухэм закыфагъазэ.

КЪЭБАРЫШIУ

КIымэфэ Олимпиадэхэр къалэу Шъачэ щаухыгъэх. Дунэе Джэгунхэм апае агъэпсыгъэ спортивнэ псэуалэхэм джы ащыкIым-сым. Ау зэхэхэкIо

комитетми, къэлэ администрაციemi, федеральнэ хэбзэ лофышIэхэми кызыэралоштыгъэмкIэ, ахэр бэрэ нэкIыштхэп. Къралыгъо ыкIи Дунэе зэ-

«Орленок», «Артек», етIани зы лагерь

нэкьокъухэр ащыкIоштых, спортсменхэми клэлэцIыкIухэми защагъэсэщт.

Урысые Федерацием спортымкIэ иминистрэу Виталий Мутко бэмышIэу Олимпиадэм игупчэшхо кышчылагъ ыкIи ипсальэ кышчыхыгъэщыгъ шIэхэу апэрэ Урысые спортивнэ клэлэцIыкIу лагерь кьалэу Шъачэ кызыэрэщызэлэуахыштыр.

— Апэрэ клэлэцIыкIу 250-р бэдзэгъу мазэм спортивнэ лагерьм зыщагъэпсэфынэу ыкIи спорт лъэпкъ зэфэшхъафхэм зышафагъэсэнэу къэкIоштых, ахэр спортивнэ еджаплэхэм ашагъасэхэрэм ащышхы.

Спортивнэ клэлэцIыкIу ла-

герэу В. Мутко зигугъу кышлыгъэр советскэ лъэхъаным клэлэеджаклохэм зыщаджэпсэфыштыгъэ ыкIи яклэсэгъэ лагерьхэу «Орленок» ыкIи «Артек» афэдэщт. Виталий Мутко кызыэриуагъэмкIэ, тыхэгъэгъу клэлэцIыкIу спортивнэ еджаплэ мини 6 фэдиз ит, ау джынэс клэлэцIыкIу спортивнэ лагерь тилагъэп. КлэлэцIыкIухэм спортивнэ лагерьм ящыкIэгъэ шыпкъ. Ащ зэпымыоу лоф зэришIэ-

щтыр гъэнэфагъэ. Урысыем ичемпион хъуштыр яцIыкIугъом кыщегъэжъагъэу ащ шагъасэхэу рагъэжъэщт. Сабыйхэм Шъачэ альэгъушты, Олимпиадэр зыщыкIогъэ чыIплэхэр къахIухъащтых.

(Тикорр.).

ТЭХЪУТЭМЫКЪОЕ РАЙОНЫМ КЪЫРАТХЫКІХЭРЭР

КЪОДЖЭ ЩЫАКИ

Борэн Хьарунэ икью фэдизэу Хэгъэгу ззо-шор кышлэжырэп, илээси 10 пстэумкІи ыныбжыгъэр. Лыгъэчъэ ззо мыгъор макІо, ини, цыкІуи, ныбжыкІи, жыгъор кызынэ-сыгы — бэ ащ хэклүадэрэр. ЗэкІэлъыкІоу къоджэ цыкІум хульфыгъэхэр дэкІых, заом ащэх. Хьарунэ ятэу Исхьакъи чэзыур кыинэ-си, ззо фыртыным хэхьагъ. Кыгъэзэжы-гъэп, сабий быныр тынчъэу къэнагъ. Ным Іэпылэгъу фэхъунэу зиамалыгъэр Хьарун ары. Джащ тетэу ятэ имылэу клалэр къэтэджыгъ, зятэ зилэхэм яхъуапсэу илээсыбэ кыыхыгъ. Гъэсэнныгъэ зэригъэгъотынэу хуыгъэп, тхэкІэ-еджэкІэ тІэкІу ышлэщтыгъ. КІэлэ Іэтахъоу Іоф-шэныр ригъэжъэагъ, зыдагъаклорэм езэ-гъэу, хьалэлэу лэжыагъэ. Чэщрэ чыматэхэр ышлэщтыгъэх, ахэм къақІэклорэ ахъщэр Іа-джыми апэлүхъэщтыгъэ.

Ятэ илэууж рэкІо

— Іэшлэхэп зэнэкъокъухэм уахэлэжыныр. Сятэ ишлөгъэ-шхо кысэкІыгъ, ренэу сигъу-сагъэ, сикІэлэегъэджэ шып-къагъ. Шъхьатумэ Барычи лэ-шэу ыналэ кыстетыгъ. ТІури дунаим ехыжыгъэх, Алахьым джэнэт лъапІэр къарет, боу сафэраз.

Ілэшлэгъу плланэ фэдиз ху-гъэ шыгъачъэхэм сазыхэм-лэжыжырэп, ау шыхэм шлү-лээгъоу афысилэр кІосагъэп, шыхъуным сыпыл. Илээс 11 хуыгъэ сэ сиунаеу шыхэр зы-сылгъэхэр, шы 15 фэдиз сІлэу кыыхэкІыгъ. ИжыкІэ кышы-кІэдзагъэу адыгэхэм шым шлү-лээгъоу фырылагъэр ыпэкІэ лыизгъэкІуатэ шІоигъу.

Сятэ кысылыщтыгъэ гушы-лэхэр сшыгъупшэхэрэп, ахэр сэгъэцаклэх: Шыр цыфым фэ-дэп, шІоигъор кыІонэу бзэ Іулъэп. Арышъ, уфэсақын фэе: игъом гъашхэ, псы егъашъу, зегъэгъэпсэф, едэхашІ, лые емых. Сьд хъункІи къамыщыр темышай, уемыу, дахэу дзезе-кІу. Ахэр бгъэцаклэхэмэ, шыр ныбджэгъу кыпфэхъушъ. Ся-тэ игъэсепатхыдэхэр сэгъэла-плэх.

Улэхъупхъ, Ибрахым, уигу-хэлхэр кыбдэхъунэу пфэ-тэлэ.

Сурэтым итыр: **Борэн Ибрахымэ шым тес.**

Лэш дэдэу шыхэр икІэса-гъэх, шлүлэгъоу афырилэр икІа-лэми алыгъэлэсын ылэкІыгъ. КІэллпллмэ ащыщэу анахъэу шымэ апыщагъэу хуыгъэр Иб-рахым ары. ЦыкІу дэдэу клалэр тым дэлэпылэу ригъэжъэ-гъагъ. АщкІэ охътабэ кызы-щыхэкІыщтыгъэр гъэмэфэ лэ-хъаныр ары. Джащыгъум, ма-фэ къэс пліоми хъунэу, Ибра-хымэ ятэ игъусэу ышлэрэр дишлэщтыгъ.

— Шыхэр арых ІофшІэн шъхьалэхэр зэрагъэцаклэщты-гъэхэр, — кълэуатэ Ибрахи-мэ. — Пкъэу джадэхэр шыхэм-кІэ кыушъхьэм кыралъэшъо-хыщтыгъэх, кухэмкІэ къащэ-щтыгъэх. Сятэ фермэм илээс

25-рэ щылэжыагъ, линейкэмкІэ бригадирхэр кырищэкІыщты-гъэх, шылыгыгъ. Илээсипллі щэр колхозым езыщэрэ уна-гъохэр кыкІлүхъэхээ, кыу-гъоигъэр фермэм рицалэщты-гъэ. ИпсэукІэкІэ кыдэхъугъэр макІэл, зы унагъоу къуаджэм дэсхэм ащыщэу хуыгъэ.

Ибрахымэ еджаплэр кызе-ухым, тым игъусэу Іоф ышлэ-щтыгъ. ИкІэлэегъэджагъэмэ ащыщыгъ Шъхьатумэ Барыч. Ащи шыхэр лэшэу икІэсагъэх, илээс къэс Псэйткы игъэмэфэ стадион шыгъачъэхэр цызэх-ищэщтыгъэх. Шыгъачъэм нэмы-клэу спорт зэнэкъокъухэри щекІокыщтыгъэх. Северскэ, Абін-скэ районхэм, нэмыкІ чыплэ-

хэм кыарыкІырэ спортсменхэри а Іофтхьабзэхэм ахэлажъэ-щтыгъэх.

— Шыгъачъэхэм сахэзыща-гъэр Шъхьатумэ Барыч ары. Сэ кызыздэгъушІэм, сыушъэ-фырп, сигъэтхыогъагъ. Нэужым тадэжъ къақІуи, сятэ кыдэгъу-щылагъ. Сятэ ылауагъ: «Уахэ-лэжъэн адэ, улыба, ащ нахъ хэмылэу укъэтхыоу! Апэрэ чыплэр къэпхынкІи мэхъу», — кълотэжы Ибрахымэ. — Къин шлүклае слъэгъугъэми, нэужым сыкІэгъушлужыгъ — шэу «Партизан» зыфаусыгъэм сытесэу апэрэ чыплэр къэс-хыгъ. ЕтІанэ шыгъэчъэшэу «Волга» зыцІэм сытесэу пчъа-

гъэрэ апэрэ е хагъэунэфыкІырэ чыплэхэр къэсхыгъэх. Хэкум цызэхашэрэ зэнэкъокъухэми заулэрэ апэрэ чыплэр къа-щысхыгъ. Судьяхэм сыгу ябгъэуи кыыхэкІыгъ — зэфэн-чъэу зекІохэу хуыгъэ. Тэхъу-тэмыкыуае щылэгъэ зэнэкъо-къум апэрэ чыплэр щысыубы-тыгъээ, судьяхэм нэмыкІ горэм фаухэсыгъагъ текІоныгъэр. Ау сыгубжи сашІокІыгъэп судья-хэм — икІэрыкІэу шыхэр кы-зэпадгъэчъэжыгъэх, си «Вол-га» апэрэ чыплэр кыдихыгъ.

— **Ибрахым, уигу-къэкІыжъхэм анахъэу сыда къахэбгъэщы пшІоигъор?**

ПСАУНЫГЪЭР КЪЭУХЪУМЭГЪЭНЫМ ИІОФЫГЪОХЭР

Колледж кыызэлүахыщт

Цыфхэм япсауныгъэ къэухъумэгъэным, сымаджэхэм япчъагъэ нахъ макІэ шыгъэным Тэхъутэмыкъое районым мэхъанэшхо щыра-ты. Псэуплэхэм фельдшер-мамыку Іэзаплэхэр къащызэлүахы, сымэдджэщэр агъэцэкІэ-жыых, уц щаплэхэр ашІых, зэтырагъэпсы-хъэх. Мы аужырэ илээсхэм поселкэу Ябло-новскэм поликлиникэ, къуаджэу Нэтыхъуае фельдшер-мамыку Іэзаплэ къащызэлүахыгъэх. Псэйткы ащ фэдэ пункт мыгъэ шагъэпсыщт. Анахъ гумэкІыгъор медицинэ ІофышІэхэр зэримыкІухэрэр ары. БэмышІэу район ад-министрацием ащ шытегушылагъэх. ЗэлүкІэ-гъум хэлэжыагъэх районым иврач шъхьалэу Нэхэе Светланэ, МКЪТУ-м икьутамэу Ябло-новскэ дэтым ипашэу Екьутэкі Руслѐан, Инэм сымэдджэщым иврач шъхьалэу Хьагъур Хьисэ, Краснодар краим ибюджет медицинэ колледж илІыкІоу ХьакІэко Эммэ, Яблонов-скэ поликлиникэм иврач шъхьалэу Бастэ Лейлэ, нэмыкІхэри. Краснодар край меди-цинэ колледжым икьутамэ Тэхъутэмыкъое районым кышыщызэлүхыгъэным тегушылагъэх. ЗэлүкІэгъур зэришагъ район администрацием ипашэ иапэрэ гуадзэу Ярахмед Ярахмедо-вым. Медицинэ колледжым икызыэлүхын кІэ-щакІо фэхъугъэр Адыгэ Республикэм псау-ныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерств ары. Колледжым директорэу илэщтыр ХьакІэ-ко Эмм. Тэри тиупчІэхэр ащ фэдгъэзагъэх.

— Эмм, апэ гъэзет-еджэхэм нэлүасэ за-кыфэпшы тшІоигъу.

— Сигуапэу згъэцэкІэн. 1999-рэ илээсым Краснодар дэт базовэ медицинэ колле-

джыр, 2006-рэ илээсым Пшызэ медицинэ академиер тхылъ плыжыкІэ къэсыухыгъэх. Крас-нодар медицинэ колледжым кІэлэегъаджэу Іоф щысэшІэ.

— **Тэхъутэмыкъое районым медколле-джыр кышыщызэлүа-хыным пае сыда анахъэу Министерст-вэм кыдылбыта-гъэр?**

— Министерствэм илофышІэ-хэр бэ зэгупшысагъэхэр. Тэхъутэмыкъое районым цыф пчъагъэу исыр макІэл, Адыге-им яцэнэрэ чыплэр (къалэу

Мыекъуапэрэ Мыекъопэ рай-онымрэ ауэ) щеубыты. Къэлэ гъэпсыкІэ яІ поселкэ инхэу Яблоневскэмрэ Инэмрэ. Меди-цинэм илофышІэхэр районы-шом фикьухэрэп. Фельдшер-мамыку Іэзаплэхэм ахэтых нэ-бгырэ зырыз нахъыбэ Іоф зы-щамышІэхэрэр. Кызыралыта-гъэмкІэ, медицинэ сэнэхьат зэфэ-шъхьафхэр ялэу нэбгырэ 60-м нахъыбэ районым ищыклагъ.

Анахъэу имыкІухэрэр фельд-шерхэр ары. Къуаджэхэм, по-селкэхэм, къутырхэм кыары-кІыхэу Краснодар дэт медици-нэ колледжым еджакІо клорэмэ кыныбэ алэгъу, ашІочыж. Студентхэр еджаплэм мэгужьох, фэтэрыпкІэхэр лъапІэх. Тэхъу-тэмыкъое районым изакъоп, Теуцожь районри медицинэ ІофхэмкІэ къин хэт: Іэзаплэхэм Іоф ащызышІэрэмэ япчъагъэ икьурэп, студентхэри Іоф хэтых.

— **Сыдэуштэу еджа-клэхэр колледжым аштэщтха, ушэтын-хэр щылэщтха, зыкІ ушэтынхэр кыхэ-хьащтха, фэгъэкІотэ-ныгъэхэр щылэщтха?**

— ЗыкІ ушэтынхэри кыхэ-хьащтхэп, щылэщтхэп. Еджаплэр кызыраухыгъэр кыдалытэ-зэ, колледжым студенти 100 аштэщт. Зыштэщт комисси-ем

ІофшІэнхэр мэкъуогъум икыи-хьагъум ригъэжъэщтых. Езы-гъэджэщтхэр Краснодар ыкІи Тэхъутэмыкъое районым кы-рашыщтых. Колледжым студент-хэм къащыратыщтых санитар-кэ, фельдшер, медсестра, Іэ-зэкІо, лаборант сэнэхьатхэр. Я 9-рэ классыр къэзыухыгъэхэм апае факультетитлү кы-зэлүахыщт. Зым — медсест-рахэр, адрэм фельдшерхэр ащеджэщтых.

Я 9-рэ классыр къэзыухи еджаплэм кычІэкІыгъэхэр илээ-сипллі, я 11-рэ классыр къэ-зыухыгъэхэр илээсищэ еджэ-щтых. Студентхэр зэкІэлъыкІо-кІэ гъэнэфагъэм тетэу рагъэ-джэщтых. Медицинэ пкыгъо лъапсэхэр, зэпэблэгъэ ыкІи пстэумэ афэзыгъэнэлосэрэ пред-метхэр арагъэкІуштых. Апэрэ уахътэм классибгъу шІэныгъэ зилэхэр — медсестра, гурыт шІэныгъэ зилэхэр фельдшер сэнэхьатхэм афагъэсэщтых. Врач Іэлэласэхэр ягъусэхэу студент-хэм еджэнымрэ ІофшІэнымрэ лъагъэкІотэщтых.

Колледжыр зычІэтыщт унэр хьазыр — нахъыпэм Ябло-новскэ дэтэу бзылфыгъэхэм зыщІаэщтыгъэхэ унэр ары. ХьакІаком кызэриІорэмкІэ, Іэпылэгъухэри щылэх, предпри-нимательхэр колледжым изэ-тегъэпсыхьан кыхэлэжъэщтых.

Сурэтым итыр: **ХьакІэко Эмм.**

НэкІубгъор зыгъэхьазы-рыгъэр ХЪУЩТ Щэбан.

ЩыIэкIакIэм илъэгъохэщ

Борэн Исмахилэ Хъасанэ ыкъор гъэтхэпэ мазэм и 25-м, 1903-рэ илъэсым къуаджэу Псэйтыку къыщыхуыгъ. 1923-рэ илъэсым ионыгъо мазэ къыщегъэжьагъэу мээитIо Фэрзэ округымкIэ ЧОН-м ихэушъхьафыкIыгъэ частъхэм якомандирыгъ. А илъэс дэдэм, тыгъэгъазэм къыщыублагъэу хэку исполкомым исекретарыгъ. 1929-рэ илъэсым чъэпыогъум и 12-м лъэпкъ гъэсэнэгъэмкIэ хэку отделым ипаш, иполкомым ипрезидиум хэт, ВКП (б)-м ихэку комитет иагитпропотдел ипаш. Нэужым краеведениемкIэ Адыгэ шIэныгъэушэтын институтым игъэорышIапIэ иправление хэт, етIанэ институтым идиректор, Пэнэжыкъое ыкIи Фэрзэ округхэм яисполкомхэм яапэрэ секретарь IэнатIэхэр зэрехъэх.

1929-рэ илъэсым Адыгнациздатым игъэорышIапIэхэм, 1930-рэ илъэсым ВКП (б)-м ихэку комитет икультпропотдел ипаш. 1936-рэ илъэсым лъэпкъ гъэсэнэгъэмкIэ хэку отделым ипэщэгъ. Гъэтхэпэ мазэм и 13-м, 1937-рэ илъэсым «народым ипый» алуи, лажы хъакы имылэу НКВД-м иорганмэ Исмахилэ аубытыгъ, хъапс тыралъхъагъ. 1939-рэ илъэсым щылэ мазэм и 24-м Краснодар сымэдджэщым чIэлъэу дунаим ехыжыгъ. Илъэс 22-рэ тешагъэу Борэныр аухижыгъ.

«Къэрэхъу сабыир, щылэмэ лы хъушт»

Борэн Хъасанэ Хъанэщъу ыкъом иунагъо мэкъумэщышIэ къызэрыкIоу Псэйтыку дэхэм ащыщыгъ. Унэгъо зэгурыложьэу щытыгъ, ини цыкIуи IофшIэныр якIэсагъ, хэти фэлъэкIыштыр ышIэщыгъ. Мыльку хъатэ ялагъэп, къалэжьырэр ашхыжыщыгъ, лэжьыгъэжьымрэ лэжьыгъагIэмрэ ерагъэу зэлуагъэкIэжьыщыгъэх. Унэгъо Iужыгъ, зэшиплIырэ зэшыпхъуитIурэ хъуштыгъэх. Зэшыхэм ащыщыгъ Исмахилэ.

Хъасанэ ышыпхъоу Хъаор Суворовэ-Черкесскэ щыщ Хъунэ Мыхъамчэрые ишъхъэгъуагъ. Мыхъамчэрые баигъ, чIыгу десятинышъэ пчъагъэ илагъ, иунагъо Тамань дэсыгъ, IэнэтIэшхохэр, лъэкI зилэ цыфхэр инэIосагъэх. Зэшъхъэгъусэхэр 1915-рэ илъэсым Псэйтыку къэкIогагъэх Борэн Хъасанэ дэж. Исмахилэ лъэхъаным илъэс 12 ыныбжыгъ, узыгъэлэу, одэу, гур текIуадэу щытыгъ. Хъаом кIэлэцIыкIур Тамань зыдищэу къыригъэлэзэхэ шIоигъуагъ, Мыхъамчэрые ащ щигъэгъозагъ.

Мыхъамчэрые кIэлэцIыкIум еплъ-еплIы, ылуагъ: «Къытэ-

шъутымэ, кIэлэцIыкIур зыдэт-щэшт, къедгъэлэзэщытх, къэрэхъу сабыир, щылэмэ лы хъушт». Джащ тетэу Исмахилэ цIэ тедзэ илэ хъуыгъагъ. «Къэрэхъу».

Зылыщэнхэр ишэныгъ

Тамань зэрэщылагъэм лъэщэу ишлуагъэ къекIыгъ Исмахилэ: ипсауныгъэ зыпкъ иуцуагъ, урысыбзэр дэгъоу зэригъэшагъ, реальнэ училищыр къыухыгъ, нахъ нэутхэу, чфэу, щылэныгъэм фаблэу, ишлуагъэ цыфхэм аригъэкIы шIоигъоу хъуыгъ. Ядэжъ къызэкIожьым, нэмыкI дунай къыхэхъажьыгъэм фэдэу къыщыхуыгъ. Адыгэ чыиф къамылышъхъэ унэ цыкIухэр зэпэзырызхэу, къыблэм анэлухэр фэгъэзагъэхэу щытых. Чэмхэр, мэлхэр, пчэнхэр пчэдыжьырэ хъупIэм афых, пчыхъэрэ къафыжых, а сыхъатхэм бырсырыр атиз урамхэм. Пчэдыжьырэ, нэфылэ къыкIэ-дзыгъом, дахэ, рэхъат чылэр, жыы шъабэм мэ Iэшлур къельэсы, урамхэм, гъогу къуапэхэм ащэуалъэ.

ИкIас мы уахътэр Исмахилэ, мыщ дэкIынышъ, зыгорэм IофшIэ клоныр ышъхъэ къыригъэхэрэп. Быным ишлуагъэ ригъэкIэу илъэсищэ тым ихъызмэтшIапIэ щэлажьэ. Ары шъхъа-ем, кIалэр шIэныгъэм фэцагъ, еджэным фэблэ, икъоджэгъухэми адэлэпылэ шIоигъу. Зы еджагъи дэсэп чылэм, еджапIи дэтэп.

Джыри Исмахилэ инасып къехъы, Краснодар совпартшколыр къызыщыуэхым Москва дэт къокIыпIэмкIэ щылэ хэгъухэм язэгъэшIэн пылэ институтым чIахыи, илъэсиплIыкIэ шIэныгъэ куу зэригъэгъотыгъэу ар къыухыгъ. 1928-рэ илъэсым Исмахилэ СССР-м и Генеральнэ консульствэу Тыркуем щылэм ипрактикантэу IофщешIэ. Консульствэм бырсырхэр къыщэхъух, Исмахилэ тыхэгъэгу къэкIожьы, ичIыплэгъухэм гъэсэнэгъэ аригъэгъотыным дэгүлэу ишIэныгъэ егъэфедэ.

Анахъэу кIэлэ гъэсагъэр зыгъэгумэкIыштыгъэр адыгэхэм еджэкIэ-тхакIэ зэрамышIэрэр, псэупIэхэм еджапIэхэр зэрдэмытхэр ары. ЗэлукIэхэм а Iофыгъор къащилэтыштыгъ, Адыгеим ипашэхэми а лъэныкъомкIэ гушылэгъу афэхъуштыгъ. Пащэхэри а Iофым ыгъэгумэкIыштыгъэх, гъусэ къыфэхъух, апэрэ еджапIэхэр чылэмэ къащызэлухахы, цыфхэр гъэсэнэгъэм игыогу тырашэх.

ЕджапIэ къызыщызэлухахы амылэкIыгъэ псэупIэхэм унэ-тхылы еджапIэхэр къащызэлухахыгъагъэх. Шапсыгъэ джэмэхъатым и Совет зэлукIэ а Iофым тегушIэнхэм ыкIи унашъо щаштэным пае Iофтхъабзэр

апэу къэзылэтыгъагъэр Исмахил ары. Ащ ехылагъэу Борэн Исмахилэрэ Цухъу Шумафэрэ докладхэр къашыгъагъэх. Докладхэр гъэзетэу «Адыгэ макъэм» инэкIубгъо къыхъэгъагъэх. Джащ тетэу унэ-тхылы еджапIэу къызылуахыгъэхэр зылэ илыштыхэри агъэнэфэгъагъэх.

IофшIэн заулэ Борэным зедигъэцакIэу хъуыгъ. Фэрзэ окружной исполкомым исекретарэу щытыгъ, ащ дакIоу ЧОН-м пэщэныгъэ мэээ заулэрэ дызэрихъагъ. Зэфэшъхъаф пшъэрылхэу, IэнатIэхэу бэ Исмахилэ илагъэхэр: хэку исполкомым исекретарыгъ, лекции къеджэн зылэкIышт ыкIи культурнэ-просветительнэ IофшIэныр зыхышъушт нэбгыриеу къагъэлэгъуагъэмэ ащыщыгъ, лъэпкъ гъэсэнэгъэмкIэ хэку отделым ипэщэгъ, исполкомым ипрезидиум хэтыгъ, ВКП (б)-м ихэку комитет иагитпропотдел ипэщэгъ, краеведениемкIэ Адыгэ шIэныгъэлэжь-ушэтыплэ институтым идиректорыгъ, печатым иIофшIэнхэр зыуплэкIурэ коммисием хэтыгъ.

Ахэм анэмькIэу Адыгэ тхылы тедзапIэм игъэзекIуапIэ хэтыгъ, колхоз тхъамэтэ курсхэу къызылуахыгъэхэм агъэкIоштхэр къыхэзыхышт комиссиемы щыщыгъ, ВКП (б)-м ихэку комитет икультпропотдел ипэщэгъ. Ащ фэд, журналэу «Революционер ыкIи къушъхъэчIэ-сыр» зыфилорэм гъусагъэ дызилэшт авторхэу къагъэлэгъуагъэхэм, литературэу хэкум къыщыдэкIыгъэр зыуплэкIуштыгъ, апшъэрэ ыкIи гурыт еджапIэмэ ащеджэштхэр къыхэзыхышт комиссиехэм, адыгэ ансамблэр зэхэзыщэнэу пшъэрылэ зыфашыгъагъэхэм ахэтыгъ. Адыгэ литературэм апэрэ лъэбэкъухэр цызыдзыхэу зыублагъэмэ гъусэныгъэ пытэ Борэным дырылагъ.

КIэрэщэ Тембот, Лъэустэн Юсыф, Цэй Ибрахимэ ыкIи нэмыкIхэм бэрэ алулэщыгъэ, усэхэм, рассказхэм атегушылэщыгъэх, тхакIохэр лыжъ тхыдэлэуатэхэм алуигъакIэщыгъэх. Лъэустэн Юсыф итхылыгъэу «Джары икьежьакIэр» зыфи-

лорэм тхакIом къыщелуатэ тхэкIо ыкIи усэкIо ныбжьыкIэхэм ишлуагъэу аригъэкIыштыгъэр. Адыгэ фольклорым иугъоин ыкIи изэгъэфэн Борэным илахъ хишыхъагъ, къуаджэхэм адэс лыжъ Iушхэм, орэдылохэм, къэбарлуатэхэм, орэдушхэм Iоф адилэщыгъ, Мыекъуапэ къыригъэблагъэщыгъэх.

Икъоджэ цыкIоу Псэйтыку ыпсэм фыгъадэу икIэсагъ, амал зэрилэкIэ кIоштыгъэ, къоджэдэхэм Iэпылэгъу афэхъуштыгъэ. 1933-рэ илъэсым Пшызэ кыиуи, Псэйтыку къыкIэогагъ. Апэ дэдэ къоджэдэхэм Iэпылэгъу къаытыгъагъэр Исмахил арыгъэ. Къухъэм баржэр пышлагъэу къыгъакIуи цыфи, былыми — зэкIэ станицэу Елизаветинскэм (Краснодар край) аригъэщэжьыгъагъ. Мэфэ 13 тешIи псыр зызэкIэ-ложьым, икъоджэгъухэр ячIыплэ къаригъэщэжьыгъагъэх. Акъылыгъэ хэлъэу зэрэзекIуагъэм ишыхъат зы былымышъхыи цыфышъхыи хэмыкIуадэу зэрэзэшIокIыгъагъэр.

Лажъэ имылэу агъэпщынагъ

Колхоз-совхозхэр зэхашэхэ зэхъум, бырсырышхо хэгъэгум итыгъ, ахэм цыфыбэ ахэкIодагъ. Лажыи хъакыи ямылэу «хэкум ипый», «народым ипый», «кулак» аIоти, рашыцтыгъэх — нахыбэмэ къагъэзэжьыгъэп. А тхъамыкIагъохэм Борэн Исмахилэ къахиубытагъ. Къэбар нэпцIхэр фэгъэлухи, 1937-рэ илъэсым гъэтхэлэ мазэм и 6-м ВКП(б) ихэку комитет ибюро Исмахилэ партием хигъэкIыгъ. Къэбар нэпцIхэу бэ фызэхалъхъагъэр: «народым ипый», «революцием пэшIуекIорэ, ебэнырэ Хъуажьым пыцагъ», «хабзэм ипыйхэм шIэныгъэлэжь-ушэтыплэ институтым имыльку, иахъщэ аретых», «къэралыгъо мылькур ипхыхыгъэ-итэкъу ешы».

Хабзэм ипыйхэм хабзэм хъалэлэу фэлэжьэрэ лыи шлагъор агъэмысэ, 1937-рэ илъэсым гъэтхэпэм и 13-м НКВД-м ихэку ГъэорышIапIэ Борэныр еубыты, Краснодар дэт хъапсым чIагъэтысхъэ. Къеупчыхэ зэхъум рэхъатэу, зыпкъ итэу, лыгъэ къыхафэу джэуапхэр аритыжыштыгъэх. Хагъэгущылэханэу, имылажьэрэ илажьэу рагъэштэнэу, имысагъэ еуцолэжьымэ шъхъафит ашIыжыштыгъэу къыралэщыгъ, ау, сьд заши, сьд залуи Исмахилэ ылохэрэм атырашын алэкIыгъэп. Дахэу къыдэгущылагъэх, Iаеу зыкыфа-шыгъ, къыныбэ рагъэщэчыгъ — зи къыкIыгъэп, имыхъакъ афистагъэп.

Гъэсэгъэшхоу, щылэныгъэм хэшIыкIышхо зэрэфырилэм къыхэкIыкIэ, къеупчыхэрэр Исмахилэ шуигъанэщыгъэх, ащ адрэхэр ыгъэгубжыштыгъэх. Зэрэзафэр Исмахилэ ышIэщыгъ, зи зэримылажьэр къэнэфэнышъ, къызэратIупщыжыштыгъым ицыхъэ телыгъ, ау ащ тэу хъуыгъэп.

Къинхэм къауфагъэп

Чыплэ къин зефэм, Исмахилэ лыгъэшхо къыхафэагъ,

гу пытэ илэу къычIэкIыгъ. «Сыл зылорэр бэдэд, лыи дэдэр зырыз», еIо адыгэ гушылэжьым, а зырызхэм ащыщыгъ Исмахилэ. Зэфэнчъэу следовательхэр къыдэзекIохэ зэхъуми щэлагъэ къызыжыгъафэ, зыпкъ итэу зекIуагъэ. Ежъ шIэныгъэу илэм ызыпшIанэ зымышIэрэ следовательхэр хъапсым цыфыгъэнчъэу къызэрэщыдэзекIохэрэр ыщэлагъ.

Iоф къыдэзышIэхэрэр бзэгу рагъэхъынхэу, ямылажьэхэр арилолэнхэу пыллыгъэ упчIа-кIохэр хэкууагъэх — зи къыкIыгъэп. Ежыри иIофшIэгъухэри къулыкъушIэ хъалэлхэу, хабзэм фэшыпкъэхэу зэрэщытхэр къыушыхъатыгъ. Цыф зафэу, шыпкъэныгъэ хэлъэу зэрэщытыгъэр хъапсым дычIэсыгъэ нэбгырэ пчъагъэм къаIотэжьыгъ.

ХЪАМТЭХЪУ АЮБЭ — КЪЭБАРЛОТЭ IАЗЭЩТЫГЪЭМ КЪЫЛОТЭЖЫШТЫГЪЭ:

«Исмахилэрэ сэрэрыэ тызэдычIэсыгъ а зы хъапсым. Хъапсыми ащ ицIыфыгъэ напэ щычIаинагъэп, хъапсчIэсхэм агухэр къыдищэенхэм пыллыгъ. ТызэлукIэщтыгъ тынэжыи кIэдгъэунэу тыккырашъы-мэ. Зэрихабзэу, ащ щыгыгъэх гъэмэфэ щазмэхэр, ыпкъа-кIохэр къызэрэпщыгъэхэм къыхэкIыкIэ ахэр зыщыжы-жыынхэ ымылэкIэу щазмэ тхъалухэр зэгуагъэчыгъагъэх. Iофым изэхэфынкIэ агъэфедэрэ шIыкIэмэ зэрапэуцужы-рэм къыхэкIэу, шхэныр зэпи-гъэуагъ».

ХЪУНЭ МУРАТ — МЫЕКЪОПЭ КIЭЛЭЦIЫКIУ УНЭМ ИПЭЩАГЪ:

«Исмахилэ цыфыгъэшхо зыхэлэ лыи гъэшIэгъоныгъ, бэ-мэ ишлуагъэ якIыгъ, Iэпылэгъу афэхъуыгъ. Ежъ ышъхъэкIэ псаоу къалэкIэкIыжыным Исмахилэ щыгуыштыгъэп, ау ыгукIэ ицыхъэ телыгъ бэ шIэн, макIэ шIэн «цыфхэм япыйкIэ» зэджагъэхэм зи лажъэ зэра-мылажьэр къызэрэнэфэжьыштыгъ».

АХЭДЖЭГО УМАР — КОЛХОЗЭУ «ПСЭЙТЫКУМ» ИБРИГАДИРЫГЪ:

«Борэн лажъом зи лажъэ илэп. Исмахилэ ятэ Хъасан лэжьэкIо пэрытыгъ, Москва ВДНХ-м щылагъ. Исмахилэ хабзэм хъалэлэу фэлэжьагъ, зэрэбгъэмысэн щылагъэп».

Колхозым илэжьыгъэ идэгъугъэ зыуплэкIуштыгъэ Бэджэщэ Былыхъуи, лэжьэкIо къызэрыкIоу Ахэджэго Дамыри лажъэ горэ Исмахилэ зэри-мылэр къаушыхъатыштыгъ.

Шлушлагъэр зэрэмыкIодырэр цыфхэм агъэунэфыгъ. Исмахилэ ишлушлагъэхэр лъэужынчэу хъуыгъэхэп. Зычымылэ-жьыр илъэс 75-м къехъугъэ-ми, цыфхэм ащыгъупшэрэп, шлукIэ агу илэ. Къызышыхъу-гъэ къуаджэу Псэйтыку, поселкэу Яблоновскэм яурамхэм, гурыт еджапIэу дэтым Исмахилэ ыцIэ ахыи, къуаджэм дэт саугъэтым ыцIэ тетхагъ, Краснодар дэт унэу зычIэсыгъэм, гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ инсти-тутым мыжъобгъухэр къыфы-щызэлухахыгъэх.

ХЪУШТ ЩЭБАН.

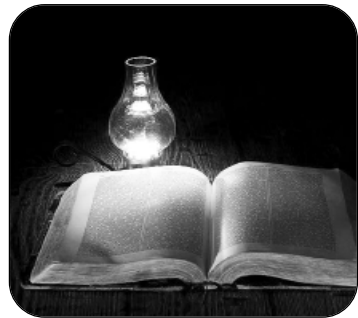

Тыгъэнэбзый

Ным игъэшлуабзэ тыгъэм нахь фаб

Илъэсым иохътаклэу гъатхэр мыгъэ пасэу кытфэ-кыуагъ. Ащ иапэрэ мазэу гъэтхапэр етлупшыгъэу макло — фабэ, мэфэкхэмкӀэ бай.

Охътэ ялыеу дунаир зы-дэкӀэжыи, гъэтхапэм и 14-м адыгабзэм ыкӀи тхыб-зэм я Мафэ хагъэунэфы-кы. Адыгэр ныбжышхо ыкӀи тарихъ куу зилэ лъэкъ, ащ бэдэд кырыкӀуагъэр. Ау анахь тызгъэгущорэр непэ, тэ, адыгэхэр, лъэкъэу ты-кызыэтенагъэу, тикъэралыгъоу

Адыгэ Республикэм мамы-рэу, рэхъатэу тызэрэщыпсэ-урэр ары.

Лъэкъ тарихъымкӀэ мэхъанэ зилэ хъугъэ-шлагъ 1853-рэ илъэсым зэлъашлэ-рэ адыгэ просветителэу Бэр-сэй Умарэ итхылъэу «Бук-варь черкесского языка» зыфиӀорэр апэрэу Тифлис кызыэрэщыдэкӀыгъагъэр. Ащ кыпкырыкӀэу, мэлылфэ-гъум и 10-м, 2000-рэ илъэ-сым Адыгэ Республикэм и Президент Унашъо ыштэ-гъагъ гъэтхапэм и 14-р — адыгабзэм ыкӀи тхыбзэм я Мафэу лытэгъэнэу, илъэс къэс хэгъэунэфыкӀыгъэнэу. Джы илъэс пчъагъэ хъугъэу мы мафэр Адыгеим игъэ-клотыгъэу шагъэмэфэкӀы.

Хэтрэ цӀыф лъэкъкӀи бзэр клочлэшху, бзэр — псэ. Арышъ, тиadyгабзэ ухъумэ-гъэныр, гъэфедэгъэныр, зэ-рифэшъуашэу лэжыгъэныр,

тыфэсакъэу, хахъо едгъэ-шызэ ыпэкӀэ лыгъэкӀотэ-гъэныр — апэрэ.

Адыгабзэр — адыгэ пстэ-уми тиньдэльфыбз. Быдзы-щэм хэлъэу ар кытлугагъ, ащ зыгорэ егъэпшэгъуай. Уанэ пфэхъожьышта?! Ар щыбгъэзыенышъ, нэмыкӀ горэ ычӀыплэ ибгъэуцоньыр тэрэ-за? Алахъым ерэмыд ащ фэдэ зекӀуакӀэр.

Сыда зымыуасэр ыкӀи сыда зыпэпшыщтыр Ным игъэшлэбзэ дахэ, икушъэ оред шъабэ?! Къэгъотыгъуай нэмыкӀ лэшлугъэ. Сабый пэпчъ апэдэдэ иньдэльфыбзэкӀэ кылогъэ гущылэхэу «синан», «сиунэ», «сиурам», «си-кыуадж» дунэе мылӀку екъу-ба!

Ныр кыыхахырэп, ахъо-жырэп. Ныр зэзакъо Тхъэм хэти кыреты, уепӀу, уелэ-жыы — ащ пае зы-шъхъасыжыи, ар уелфэ уухъумагъ, унасыпышӀу. Джащ пае Ныр агъашӀо, алъытэ. Ньдэльфыбзэри дэдзыхы ашырэп, угъэсэгъэ-еджэ-гъэштмэ ащ иягъэ къэкӀонэу щытэп. Убзэ бгъэлэплэныр, пшлэныр, урыгущоньыр гъэ-сэнэгъэм, плуныгъэ икӀум, культурэм щыщых. УбзэкӀэ къепӀогъэ гупшысэр уехъырэ-хышъэжыи имыщыкӀагъэу занкӀэ, зафэ, ушъагъэ. Ным бзэу кыпӀуилъхъагъэр ухэт-ми фэсакъэу зехъэ, лэты. Джащыгъум ор-орэу уицӀы-фышъхъэ кызыэрэбгъэгъунэ-рэм уигъэиныйшт, уигъэлъэ-шышт.

ДЗЭУКЪОЖЬ
Нуриет.

КЪУЕКЪО

Налбий

Уиогу

Сыдэу огу

къэбзэ-лъабз,

Сыдэу непэ нэфынабз!

Сыдэу даха, зэпэшлэты,
Оред гохъэу, гур елэты.

Мо огу лъагэу

нэфынабзэм

Фэдэу, ори

угу гъэкъабзэ.

Уянэ ыбзэ,

уицӀыгу класэ

УкӀальфыгъэшъ, уямызэщ.

Джар уигъашӀ,

джащ уегъасэ,

Джар уимаф,

мэзэгъо чэщ.

Ахэм лъэкъыр арэгущхо

Зэчый инкӀэ, акъыл-шлэныгъэ куукӀэ Тхъэр кызыэтэгъэ цӀыф шлэгъуабэ гъэтхэпэ мазэм (ау илъэс зэфэшъхъафхэм) къэхъугъ. Ахэм ягушъхъэлэжыгъэ бай лӀэужхэмкӀэ гъозепӀэ-плъапӀ. Усэ-ныр, тхэныр гъогу зыфэхъугъэу гъэтхапэм къэхъугъэ цӀыфышхохэу титхэкӀо цӀэрыӀохэр:

АНДЫРХЪОЕ Хъусен (гъэтхапэм и 2, 1920-рэ илъэс);

НАТХЪО ДОЛЭТХЪАН (гъэтхапэм и 15, 1913-рэ илъэс);

ЖЭНЭ КЫРЫМЫЗ (гъэтхапэм и 7, 1919-рэ илъэс).

Гъэтхапэм къэхъугъэ шлэныгъэлэжъхэр

Адыговедэу, дипломатэу, тарихъ-лэжъу, КавказымкӀэ этнографэу Леонтий ЛюбекӀэ къедгъэжъэн. Гъэтхапэм и 2-м, 1805-рэ илъэсым къэхъугъ. Любе черкесыбзэмкӀэ гущылалъэу апэрэу зэхигъэуцуагъэр непэрэ мафэми анахь лъапсэ зилэ шлэныгъэ лӀофшлагъэу къэнэжыи.

ЯКӀЭКЪО Александр (гъэтха-пэм и 3, 1921-рэ илъэс). Партийнэ ыкӀи къэралыгъо лӀофшлэшхуагъ, педагогыгъ, философия шлэныгъэ-хэмкӀэ докторыгъ, профессорыгъ, Адыгэ Республикэм шлэныгъэмкӀэ

изаслуженнэ лӀофшлэшхуагъ, Адыгэ къэралыгъо кӀэлэегъэджэ инсти-тутым (1961 — 1965) ипэщагъ.

НАМЫТӀЭКЪО Юсыф — гъэ-тхапэм и 10-м (мэзаем и 26-м) кызыыхъугъэр илъэси-110-рэ хъугъэ, шлэныгъэлэжъ, кӀэ-лэегъадж, профессор, общественнэ лӀофшлэшхуагъ.

УНЭРЭКЪО Рай (гъэтхапэм и 8, 1950-рэ илъэс) — философия шлэныгъэхэмкӀэ доктор, профес-сор, АМАН-м иакадемик.

Шъугу ишъуубытэх мы гущылэжъхэр:

Игъом пшлэрэр тхъагъо.

Игъом шлэ, бэ сшлагъэ пӀоу умытӀысыжъ.

ЛэжъакӀэ зымышлэрэм иӀоф хэкӀырэн.

Илъэс лӀоф шлэжыгъуае.

Кызыэрэхъу имэщ.

КӀэлэцӀыкӀлэхэр, тыжъугъэджэгъу

Лъэрычъэкъечъэх

Ини цӀыкӀуи тикъуаджэ дэсхэм лъэ-рычъэ къечъэхыныр шӀу дэдэ алъэгъу-щтыгъэ. Къуаджэм лъэрычъэшӀ цӀэрыӀохэр щыпсэуштыгъэх. Тэ тыхаблэкӀэ клалэмэ лъэрычъэхэр Барыч (Едыдж Сэлым) ра-гъэшлыщтыгъэ.

КӀымэфэ мэзэгъо чэщым пшъашъэхэ-ри, лӀыкухэри лъэрычъэхэр алыгъэу, «сэ нахь чыжъэу сыкъечъэхышт, о нахь чы-жъэу укъечъэхышт» язэрэгъалоу, зэнэкъо-кыуштыгъэх.

Чъыгаем хэшлыкӀыгъэу, зыльэгъу клэгъэ-хъоклыкӀыгъэ лъэрычъэр ары дэгъугъэр. ЛъэрычъэкӀэ къечъэхын зымылӀэкӀышт кӀэлэцӀыкӀлэмэ лажэхэр афашӀыщтыгъэ.

ЕДЫДЖ Батырай.

Хэта ахъщэр зытыгъугъэр?

Пшыс

Зы чыплэ горэм къулыкӀуэ шашӀэу а зы унэм нэбгыритф зэдисыгъ. Пстэ-уми цыхъэ зэфашӀыжъэу, яз гори имые емыӀэу, ащ фэдэ хабзэ зы-фагъэуцужыгъэу псэуштыгъэх.

Ау щыт нахь мышлэми, зы мафэ горэм ащыщ горэм исомилъэ клодыгъэ. Знахъщэ зышлӀоклодыгъэм ыӀуапхъэри ышлӀапхъэри ымышӀэу ежыи, Олым дэжъ кӀуагъэ. КӀуи, къехъулагъэр рилотагъ.

Къехъулагъэр кызыфелуатэм, ыужы-рэ мафэм зэкӀэ нэбгыритфыри ыдэжъ аригъэшагъ. Аригъащи, якӀыхъагъэкӀэ зэфэдэхэу бэщ зырыз къаритыгъ.

— Ахъщэр зыштагъэр мы бэщ-хэм къагъэнэфэщт, — къарилуагъ. — Ахъщэр зыштагъэм ибэщ нахь кыыхэхьощт.

А чэщыри ауштэу блэкӀыгъэу, пчэ-дыжыым лӀитфыри, ябэщ зырыз-хэр алыгъэу, кызыэрарилуагъэу, Олым дэжъ къекӀоллэжыгъэх. Бэщ-хэр алыхыжыыхи зызэрегъапшэхэм, ащыщ горэм ибэщ нахь клакоу кы-чӀэкӀыгъ.

Ахъщэр зыштагъэм ибэщ а чэщым нахь ин хъун шлӀошӀи, пиупкӀыгъэу къэнэфагъ. Олым тыгъуакӀор арэу-щтэу кычылигъэщыгъ.

НэкӀубгъор зыгъэхъазырыгъэр МАМЫРЫКЪО Нуриет.

СветланитIур — цыфышIух, ясэ нэхъати фэшъыпкъэх

Зигугъу къэсшыщт СветланитIури цыфым ипсауныгъэ фэлэжъэх. Зыр — Пэнэшъу Светлан Ахъмэд ыпхъур ары, адрэр Зезэрэхъэ Светлан Хъамидэ ыпхъу. СветланитIур Мыекьопэ къэлэ поликлиникэу N 4-м кардиологи-емкIэ истационар щэлэжъэх.

Пэнэшъу Светланэ Ахъмэд ыпхъур бзылфыгъэ лъэплъэгъэ ишыгъ, нэгъу ихыгъ, Iушыгъэр ынэхэм къакIэщы. Исэ-нэхъат хэшIыкI зэрэфыриIэр гъуащэрэп. Шырытэу, рэхъатэу сымаджэр зыгъэгумэкIырэр къырегъэлъатэ. Илажъэр егъэ-унэфы, еIазэ. Зэлэзэрэ сымаджэм гъунэ лъефы, лъэплъэ. Къинышхо хэт сымаджэу, сымэджэщым чIэмыгуалъхъэ мыхъуштхэри псынклэ Iофэу егъэгъолъых.

Пэнэшъу Светланэ Краснодар дэт мединститутэу непэ медакадемиекIэ заджэхэрэр къыухыгъ. Ординатурэри интернатурэри ыкIугъэх. Ащ Крас-

фэд ординатурэм, интернатурэм ащылэ зэхъум Iэшъхэтетэу илагъэхэм шIуклэ ягугъу ешы, щыгушпэхэрэп, афэраз. ГуцыIэм пае, профессорэу Петрова Тереза Ричард ыпхъум, Ерохина Ирина Васильевна ыпхъум.

Пэнэшъу Светланэ ищылэныгъэ гъогу, илофшIакIэ нахъ куоу защызгъэгъуазэ сшIоигъоу гуцыIэгъу сшыгъэ.

— Хэта, Светлан, щысэтехыплэ пфэхъугъэхэр, сыда врач ухъуныр къызыхэкIыгъэр?

— Сянэ бэрэ сымаджэ-щтыгъ. Чэщи, мафи, нефшъа-

— Сымаджэр узым Iэпы-кIыныр, ары пакIошъ, хъужы-ныри бэкIэ епхыгъ шIэхэу Iэ-пыIэгъу етыгъэным. Стациона-рым шIэхэу нагъэсымэ, ащ псынклэу узым ебэнынхэм щы-фежъэх. ГурытымкIэ процент 25-м кIэхъу дэй афэхъу игъом IэпыIэгъу амыгъотымэ. Стаци-онарым нахъ макI.

— Сыда врачым хэлъын фэе шэн шъхъалэр?

— ГукIэгъуныгъэр, гуегъуны-р арых.

— Сыда врачымкIэ анахъ гушIуагъор?

— Исымаджэ игъом IэпыIэгъу ригъэгъотымэ, ипсауныгъэ зэтыригъэуцожьымэ, ащ нахъ гушIуагъо зи щылэп.

— Ори ащ фэдэ уахътэ къыокIоу хъугъэба?

— Хъугъэ. Ленинград сы-щылажъэзэ сымаджэу илъэс 44-рэ зыныбжым ыгу зэблэ-хъугъэным нэмыкI хэкIыплэ зэ-римылэр гурызгъэлъагъ. Врач шъхъалэу Алмазовыми ар къы-гъэшъыпкъагъ. Сымаджэм Мос-ква а операциер щыфашIыгъ. Ленинград къыгъэзэжыгъ. А хъулыфыгъэр бэрэ тэ тиинсти-тут къакIозэ тылпылпъагъ.

Мыщи сымаджэу Бондарен-кэр псынклэ шъыпкъэу сымэ-джэщым зэрэчIэзгъэгъолъ-хъагъэм ищылэныгъэ къыгъэ-нагъ.

— Светлан, джыри зэ къыфэзгъэзэжымы сшIоигъу гуузыр, анахъу инфарктыр къыз-хэкIырэм. Сыд къысэ-пIуагъэм джыри къыхэб-гъэхъошт?

— Генэхэр, наследственнэ нэшанэхэр, тутыныр, аркъыр, наркотикхэр — мыхэм цыфым ищылэныгъэ илъэсипшI — пшIы-кIуфкIэ нахъ макIэ ашIы.

Медсестрау Зезэрэхъэ Светлан.

Врач-кардиологэу Пэнэшъу Светланэ сымаджэм изытет еуплъэкIу.

— Сыд пшIэн фэе мы зигугъу тшIырэ уз лъэшхэм тщаухъаным пае?

— «Здоровый образ жизни» зыфалорэр, нахъышIум ушыгу-гъыныр, угу умыгъэкIодыныр, тэрэзэу ушхэныр, укъэсыма-джэмэ, шIэхэу Iэзэплэ учреж-дением уклоныр.

— Тхъауегъэпсэу, Светлан.

Къыхэзгъэхъожьы сшIоигъу, Светланэ унэгъо дахэ, лъфы-гъэхэр иIэх. Ахэм еджэгъахи еджэхэрэри ахэт.

Сымаджэу зэлэзэхэрэр лъэ-шэу Пэнэшъу Светланэ фэра-зэх. Ыгъэуцурэ диагнозыр къы-зэкIэкIожьырэп. Зэлэзэхэрэм ежъ илахъыл-благъэм фэдэу афэгумэкIы, афэсакъы.

Пэнэшъу Светланэ непэ апшъэрэ категория зилэ врач-кардиолог, Адыгэ Республикэм псауныгъэр къаухъумэгъэным-кIэ изаслуженнэ IофышI.

Джы зигугъу къэсшыIмэ сшIоигъор **Зезэрэхъэ Свет-**

къэлэ поликлиникэу N 4-м илъэс пчъагъэ хъугъэу щэла-жъэ. Марыет илъэсыбэрэ по-ликлиникэм иврач шъхъалэ игуа-дзэу щытыгъ, 2014-рэ илъэ-сым, поликлиникэхэр зызэхэ-тэкъожьхэм, а IэнатIэр ащ ыгъэ-тылпыгъ. Непэ врач-экспер-тэу мы поликлиникэ дэдэм щэ-лажъэ.

Зезэрэхъэ Светланэ Мые-кьопэ медицинэ училищыр 1991-рэ илъэсым къыухыгъ. Шэуджэнхъэблэ район сымэ-джэщым щылэжъагъ. Мы аужы-рэ илъэсхэм Мыекьуапэ иуна-гъокIэ щэпсэу ыкIи ыпшъэкIэ зигугъу къэтшыгъэ поликлини-кэм щэлажъэ. Светланэ унэгъо дахэ иI. Ишъхъэгъусэрэ ежы-рэр пшъэшъитIу зэдэплу. Свет-ланэ щыи мэкIэ дахэр ылупэ Iулъэу шъабэу, рэхъатэу мэ-лабэ, Iэдэб хэлъэу мээкIо. Ицыхъэ зытелъыжъэу, гүфит-шъхъафитэу, къыонэсымы умы-шIэу мастэр къыпхелъхъэ. Ыгу къызэрэпфэузырэр, къызэрэп-фэгумэкIырэр зэхапшIэу, ма-

Зезэрэхъэ Светланэ Мыекьопэ медицинэ учили-щыр 1991-рэ илъэсым къыухыгъ. Шэуджэнхъэблэ район сымэджэщым щылэжъагъ. Мы аужырэ илъэсхэм Мыекьуапэ иунагъокIэ щэпсэу ыкIи ыпшъэкIэ зигугъу къэтшыгъэ поликлиникэм щэ-лажъэ. Светланэ унэгъо дахэ иI. Ишъхъэгъусэрэ ежыррэ пшъэшъитIу зэдэплу.

нодар дэт госпиталэу Хэгъэгъу зэошхом сэкъатныгъэ зилэу къыхэкIыжыгъэхэмэ зыщяIа-зэхэрэми Iоф щылагъ. Къуа-джэу Пэнэжыкьуае дэтыгъэ район сымэджэщым терапев-тэуи, кIэлэцIыкIу врачэуи щы-лэжъагъ. Врач шъхъалэм иIэ-натIэ ыгъэцакIэуи хъугъэ.

Нэужым, унагъо зехъэм, ишъхъэгъусэу Пэнэшъу Адамэ Ленинград щыпсэуцтыгъэти, ащ ежыри ыщэжыгъагъ. Кар-диологиемкIэ шIэныгъэ-ушэтын институтым (непэ ащ Инсти-тут гематологии им. Алмазова зэреджэхэрэр) упчIэжъэгъоу щылэжъагъ.

1993-рэ илъэсым Пэнэ-шъу зэшъхъэгъусэхэм Мые-кьуапэ къагъэзэжыгъ. Свет-ланэ ишъхъэгъусэ физикэ-тех-ническэ шIэныгъэхэмкIэ кан-дидат, Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым щырегъаджэх.

Ежъ Светланэ мы аужырэ илъэсхэм, ыпшъэкIэ къызэрэ-тIуагъэу, поликлиникэу N 4-м щэлажъэ. Непэ нэбгырэ 18 — 20-м нэсэу сымаджэ къыфэкIо.

Светланэ Iоф зыдишIагъэхэ-ми непэ зыдишIэхэрэми афэ-раз. Лъытэныгъэ афешIы. Джащ

гъуи имылэу сымэджэ дэй зы-хъукIэ ащ дэжъ врачыр «Ы!» ымылоу къакIоштыгъ. Ащ лъэ-шэу сыфэрэзагъ ыкIи фэдэ сыхъумэ сшIоигъуагъ.

— Хэта нахъыбэу гууз ыкIи лъынтфэ узхэр къызэузыхэрэр? Хъуль-фыгъэхэр ара, хъаумэ бзылфыгъэхэр ара?

— Статистикэм къызэригъэ-лъагъорэмкIэ, хъулыфыгъэхэр арых.

— Светлан, сыда къыз-хэкIырэр гуузыр, лъы-дэкIуаер ыкIи ахэм япхыгъэ уз зэфэ-шъхъафхэр?

— Гъомылапхъэу ашхырэм, ящылэIагъ, ежъ цыфым ищы-лэныгъэ зэригъэлпсэрэм зигугъу къэпшыгъэ узхэр япхыгъэх. Джащ фэдэу чIыопсымы мэхъанэ иI.

— Мы аужырэ илъэсхэм «инфаркт», «обширный инфаркт» зыфилорэ гу-щылэхэр гуиш-псыихэу бэрэ зэхэтхэу мэхъу. А уз лъэшым IэпыкIыжы-нэу гугъаплэ ила сымэ-джэм?

стэр пхэлъыфэ пчъагъэрэ узэ-рэхъурэмкIэ къыоупчIы. Цы-фым иуз хигъэжъукIымэ шIо-гъоу, фэсакъэу, еIэпэлэсэкIэу еIазэ ыкIи дахэу дэгущылэ.

«Сыдэу угу хъура зыныбжъ хэкIотагъэхэм мастэр ахаплъ-хъэ зыхъукIэ?» — сIуи сеуп-чыгъэти, «Сянэ е сятэ хэсэлъ-хъэу къысщэхъу. Ахэм сыгу зэрафэузыщтым фэдэу сыгу фэузы сымаджэми», — къы-сIоожыгъ ащ.

Сымаджэхэр бзылфыгъэ гукъэбзэ цыкIум фэразэу ыдэжъ чIэкIыжых.

Джащ фэдэх Светлани-тIоу Мыекьопэ поликлиникэу N 4-м кардиологиемкIэ иста-ционар илофышIэхэр.

ЗэкIэ сымаджэу мы бзы-лфыгъитIумэ яцIыфыгъи, яшIэ-ныгъи, ягукIэгъуи къызылпы-лэсыгъэхэм сэри сачыщ, сэ сшъхъэкIи, адрэхэм ацIэкIи СветланитIуми сафэлъало япса-уныгъэ пытэу, янасып лъагъу, ящылэIагъ дахэу, ягукIэгъу чIа-мынэу джыри бэрэ ясэ нэхъат рылэжъэнхэу.

ЦУЕКЪО Нэфсэт. Филологии шIэныгъэхэм-кIэ доктор, Урысыем ижур-налистхэм я Союз хэт.

(Къызыкълъыкlorэр гъэтхапэм и 18-м къыдэкълъгъэм ит).

Алэр: Къеблагъи къэтлыс, тихъаклэ маф. (Шэуджэныжъым ыхэклэ шыт тлысыплэм лэ фешлы). О гъогу укыте-кыгъ, хэгъэгу укыкылыгъ. Сэры Хьырцыжыкыо Алэр. Мы тхьаматэр ныбджэ-гъушлоу Иналыкыо Шэуджэныжыр ары.

Къэмгъаз (нэшло-гушлоу Шэуджэныжъым шхъащэ фешлы): Олахъэ бэу синасыл къыхыгъэм мыщ фэдэ адыгэ плитлэ зы чыплэ сазэрарыхыла-гъэмклэ. (Пытэныгъэшо фишлэу Хьырцыжыкыо Алэм ылапэ литлуклэ еубыты, Иналыкыо Шэуджэныжъи ащ фэдэу пытэныгъэу фырилэр къыхэщэу сэлам рехы, зэкълэжыкы, мэуцу). Хабээр сыукъуагъэмэ, къысфэжъугъэу, тхьаматэ мафэх. Сицлыкълъгъом къысфэжъагъэу шъуищитхъу хьаклэщхэм ащызэхэхэсхы, шъуслэгъу сшлоигъоу бэшагъэу сышукълэхъопсыщтыгъ. Ащ пае лъэшэу сэгъушлэ.

(Къэсэйрэ Шахьибэрэ гъоплъэ къумгъан-лэджэныр хьаклэщым къырахъэшъ, зым лэплэкълъыр ылэ едзэкълъгъэу, ад-рэм къумгъаныр ылыгъэу къэуцух).

Къэсэй: Еблагъ, тихъаклэ лъап!

(Къэсэй къумгъанымклэ псы фыт-рикълэзэ хьаклэм зырегъэтхьаклы, Шахьибэ ащ лэплэкълъыр ретышъ, зырегъэлъэкълъы).

Къэмгъаз (фабэу клалэмэ япллы-зэ): Тхьашъуегъэпсэу, сшынахыкълэх. Тхьэм шъукъегъэхъу!

(Клэлэ пцэрыхъэхэм шхъащэ хьаклэм къыфашишъ, къумгъан-лэджэныр хьаклэщым рахыжы).

Алэр: Джы, тихъаклэ лъап, ланэм къеблагъи тищыгъу-пласэ къыддыхал. (Джыри зэ Шэуджэныжъым ыхэклэ шыт тлысыплэм лапэ фешлы).

Къэмгъаз: Мардж, тхьаматэ мафэх, фит сыкъэшъушлэ шхъэклафэ къышъу-фэсшлэу тлэкълэу шъуашъхьагъ сижъу-гъэт. Сэ боу бэрэ сепкълыхыгъ мыщ фэдэ мафэ къысфифэу зэгорэм шъус-лэгъуным.

(Пцэрыхъэ клалэмэ къагъэзэжышъ, шъоупс лабжэхэмрэ шхыу лагъэхэм-рэ тетхэу ланэ къахышъ, къагъэуцу; зэкълэжыкышъ, нахьыжхэм зыфае шылэмэ афашиным фэхъазырхэу пчъаб-лэм дэжъ мэуцужыкы).

Алэр: Тхьауегъэпсэу ащ фэдэ лъы-тэныгъэ къызэрэфлэшырэмклэ, тихъаклэ лъап. О шысын хьаклэу узэрэщымитри къыдгурылауагъ (хьаклэм икъамыщэу дэп-къым пилъагъэм джыри зэ фыреплэ-кълыхы). Арышъ, къеблагъи, мыучылы-жъэу тищыгъу-пласэ хал.

(Къэмгъазэ укылтэу ышхъэ реуфэ-хышъ, тлэкълэу щэтлы).

Шэуджэныжыр (лушхыпцлыкълэзэ Хьырцыжыкыо Алэм зыфэгъазэ): Хьаклэм илэгъун къебгъаломэ гъомилапхъэр нахъ ыцагэ дэхъанба, синибджэгъу?

Къэмгъаз (ышхъэ къелэтышъ, игуапэу Шэуджэныжъым епллы): Жышхъэ ма-фэ охъу, тхьаматэ маф. Джары сэ къысфэмылоштыгъэр.

Алэр: Еблагъ ащыгъум, тихъаклэ лъап. Джы хашэ тышл лъэгъунэу уйлэмклэ.

Къэмгъаз (ищыгъэу къэуцухъ, лы пхъэшитлэм къяпллы): Сэщ нахы шъу-нахьыжъи, зы лоф мыпсынклэ къыз-дызэшлошъуныным сыщыгъэу сыкы-шъоклоплагъ. Хьау, сэ ар ныбжыи зэс-пэсыжыщтыгъэл, шъузгъэулэунэу, сызи-плурыгъэ Тыгъужыкыо Къызбэч сыты-римыгъэгъушхъагъэмэ. Ау жышхъэ мафэ хъун Къызбэч къысилауагъ: «Си-ныбджэгъу Шэуджэныжымыр Хьырцыжъ Алэмрэ сэ сцлэклэ аякуали, уигухэл ялу, уехьырэхъышхъынэу шымытэу уагъэгъозэщт ыкли лэпылэгъу къыуатышъ.

Шэуджэныжыр: Мыдэ мыщ ыларэ! Хэт плуагы, сиклал, узиплурыгъэр, Къыз-бэч плуагъа? О-уй-уй! Зэхэхьырэр гъэшлэгъоны. Шэрэлыкълэм ипсауныгъэ сыдэу шыта? Ащ идауш чыжъэу лугъэ, идахэ шамылуатэу, иллыгъэ шыримы-гушылэхэу адыгэ чыгъум хьаклэщ итэп-щтын. Аслъан шыпкъ ар. Макъэ къы-зэришъэу дзэкълэ минхэр ичэтэ члэгъ зэлыклэуцух. Ал-анасын, ащ фэдэу зэо

зэхэщэным фэлэзэу заулэ горэ тилагъэмэ, пачыхъэм зэуаклэ едгъэлъэгъуни.

Алэр (Шэуджэныжъым игушылэ къе-ухыфэ дэгъуажъозэ): Уай-уай языгъэлорэ Тыгъужыкыо Къызбэчэу урыс пыталэхэр илэс пчъагъэ хъугъэу зыгъэгырэхэрэм уриплурымэ, ащ ихъатырклэ слэ къы-кыштымклэ къогуу сыкыохажынып.

Шэуджэныжыр (нэщх-гушхэу хьа-клэм къепллы): Сэри усэгъэгъуэ, слэклэ къэзгъэнэнэп ащклэ, сиклал. Джы му-радэу уилэр шхъэихыгъэу къало.

Къэмгъаз (афэразэу тхьамэтитлэмэ

ыльэкълышт. Сэри ащ сыригъэсагъ.

Ауми, шъуимыхъамел себгъуклонэп, гунахъ (мэтлысы, «бисмилахъ» елошъ макълэу халэ). Шэуджэныжымыр Хьыр-цыжыкыо Алэмрэ халэхэ фэдэу зыра-гъэшлы. Къэмгъазэ «алхъам дулилахъ» ылоу къызытэджыжырэм, нахьыжы-тлури ланэм къыпэтэджэжыкы. Кларэхэу хъазырэу шытхэм лымэ нахьыжъ-на-хьыкълэклэ зарагъэтхьакыжы ланэхэр рахыжыкы. Мытысыжхэзэ.

Шэуджэныжыр: Джы арышъ, гъогум тытемыхъэ раплэу хэти ылэ къыкълынэу

НАТХЪО Къадыр

Шыфыгъэр лыгъэ шапхъ

(Урыс генералэу Засс ыпхъу
адыгэхэм къызэрахыгъагъэм
фэгъэхыгъэ лорылуатэм тешыкыгъэ пьес)

япллы): Тхьашъуегъэпсэу, тхьаматэ лъаплэх. Зэрэшъушлэу, урысхэр тихэ-ку къыхагъэхэу тызэтырауклэ, тичы-лэхэр зыр зым клэпыкълэу агъэстых, цыфыцлэр къытапэсырэл, тылэпкъ лэлэу макъэ фагъэлэу. Ащ ыкылуыжыкълэ, зы урыс инэрал пэкклэ цацэ горэм, адыгэмэ джынапцлэ ралоу, ыцлэ шыпкъэ къэслонэуи сыфаеп, узы лаемэ ацлэ къызэрамылоу, адыгэ лыбланэу ыуклы-рэмэ ашхъэхэр пчэгъумэ апелъэхэшъ, гъэчыналтэу егъэлъагъох, ибзэджэшагъэ рэпагэ, рызышлошыжы. «Адыгэмэ ашхъэ илтыр зэзгъэшлэщт» елошъ, Бытырбыф, Еуропэм шхъэпыупкыгъэ-хэр арегъащэх. Къыгурылон ыльэкълырэп зышхъамысыжхэу клуачлэ зыфэмы-хъушхъэ пым зыкыплэуцужыкыэр. Ар сымыуклэу, ыпсэ езгъэлэжыи сшлоигъу ыкли адыгэхэр зэрэмылэхэр, ежъ фэдэу зэрэмыхьаклэ-кыуаклэхэр, зэрэмыгуклэ-гъунчэхэр егъашлэм шымыгъушпэ-жыныу гурызгъэлон симурад.

Алэр (зэхихьэрэ ыгъэшагъоу): Ар сыдэуштэу пшынэу уихысапа, тихъаклэ лъап?

Къэмгъаз (къэщхыпцлы): А инэрал гуклэгъунчэм ыпсэ хэтлагъэу пхъу закъо ил. Шукыыздэлэмэ, ар къэтхышъ.

Шэуджэныжыр: Уимурад, сиклал, сэ сыгу рехы. А инэрал джынапцлэм зегъэшлэжыныр гупшысэ дэгъоу сэлпы-тэ, ау ащ изэшлохын зэрэмыпсынкла-гъоми, къулайныгъэшхо зерищыклагъэми, гъэцэклагъэ хъуным пае шлэгъэн фа-еми дэгъоу яусэгъэн фае (зэпыугъу). Джы моу гъомилапхъэм хал. Етланэ тигушылэ пыддзэжыны.

Къэмыгъаз: Умыгумэкл, тхьаматэ маф, гъогум сытетызэ, сышхагъ. Къыз-бэч ары сезыгъэсагъэр. Шхэным фэ-къаигъэхэр иклэсэхэп. «Цыфыр шхэ-ным паеп зыкылышылэр, шылэным пае машхэ нахъ» ылоныр иклэс. Ежъ онэгум ситлысхъэрэм шхэным игугъу къымы-шлэу уцлэ-зымафэ гъогуанэ ыкълун

зэрэзышыгъыжыкыэрэ мы чыплэм къы-щиломэ нахьышлу. Сэ, сыд фэдэ гу-зэжъогъу, гушылэм пае, уае, ошхы, пцагъо, е чэщ шлунклэ тыхафэми, зы шыу къамыщыклэм щизклэ шъусымыгъэ-гуашцэу, тызыдаклорэм шъусцэнэу ыкли шъукъэсцэжыныу шъусэгъэгъуэ.

Алэр: Сэ, тыкло хъумэ сышыупэ къалэу, тыкълэжы хъумэ сышыуклэ къалэу, ренэу пым шъуцысыухъумэнэу гушылэ къышъосэтлы.

Къэмгъаз: Сэ зы нэбгырэ сишыплэ дэсэу сыгъэу, зычэщ-зымафи, чэщ-мэфитлуи, пым сезаозэ, зылэклэсымы-гъафэу сигъогу къэскълужыныным сыфэ-хъазыр.

Шэуджэныжыр (къызэкълэблагъэу): Дэгъу ащыгъум, тызэзэгъыгъ. Нычэ-пэ зыдгъэпсэфыны, пчэдыжъ нэфылтэм тежъэщт. (Къэтэджыжы).

(Хьырцыжыкыо Алэри Къэмгъази къэтэджыкышъ, нэбгырышым алапэхэр зэрагъэубытых. (Пэлухъохэр зэфа-шыжыкы).

Ятлонэрэ къэшлыгъу

Макъэр: Хьырцыжыкыо Алэмрэ Иналыкыо Шэуджэныжымырэ а пчэ-дыжым жъэу къэтэджыкыи, загъэпски, члэгъчлэ къабзэхэр зыщальэхы шъо-шэ клэпцлэклэ фэпагъэхэу, яшэхэмкли зэтэгъэлсыхъагъэхэу, яшэхолыхъу пцлэ-гъоплэмэ яшэхси, Шэуджэныжъым исэмэгуклэ Хьырцыжыкыо Алэр къыб-гъодэтэу, шэу зытесхэм гъогунэ-шхо апэ зэрилтыр зэрэзыхашлагъэр къахэщэу, зырамытэкъухъажэу, къэуц-гъэх. Пшъэрылэу зыфашижыкыгъэр амыгъэцэклэу къызэрамыгъэзэжыш-тыр зызэрэгъахъазырыгъэмклэ нэ-фагъэ. Къэмгъазэ ищагъдый ылулэ ылыгъэу, нахьыжхэр шэсыхэхэмэ ылоу апаплэу шытыгъэти, шым иешэси иелъэдэкъауи зы ышлэу, нахьыжы-тлэмэ къагъодэлъади, гъогумэфэ сэлэм къарихи, яджабгъуклэ къагоуцуагъ.

Джащ тетэу адыгэ лыблэнышыр на-хьыжъ-нахьыкълэ хабзэкклэ зэготэу, чылэм къыдэкли, ягъогу техъагъ...

Шэу зытесыгъэхэр ау сыдми къы-зэрыкълэхэп. Ахэр хэхыгъэ адыгэш лъэпкъыкы, адыгэмэ «Зеклош» зыфа-лорэм фэдэхэу, куоу жыи къызэра-щэшъуштым ишыхъатэу абгъэхэм-рэ ацагэхэмрэ шъуамбгъохэу, хьа-джашъом фэдэу ачапэхэр клэугъоагъэ-хэу, альабжэхэр цыкълухэу, улуыгъэ-хэу ыкли пытэхэу, нал акълэмылыми мыжъуаклэм хэтэу чъэшъунхэу, альа-къохэр псыгъохэу, пашлохэр зыте-уцохэрэм клэпцыхэр шхъадабэкълу-хэу, уанэ ателыным фэгъэшлыгъэу атхыхэри занклэхэу. Ахэр ятеплэккли шы дахэх, чъэрых, лъэшых, бэщэ-чых. Дэгъоуи гъэсагъэх, яцыхъэ зытелыжъ, клэхэ зыхъуклэ пытэу чыр аубыты, уепллыхмэ шхъэр зыгъэ-уназэрэ къушхъэхэм мэзпчэнмэ афэдэу псынклэу адэчъаех ыкли къахъэхыжыкы, зиём нэмыкл фэлоры-шлэхэрэп, пэрыохъухэм лэшлэхэу яль-эх, къэмышынэхэу пым жэхэхъэх, пэшлуальэкклэ зиём дэзаохэу, ащ фэ-шыпкъэх, егъэзыгъэ хъумэ ар уты-гум къыранэрэп.

Джы, а онэш ялыехэр, лэу атесхэм мурадэу ялэм гу лъатагъэу, зэкълэ-пльыхагъэхэу, нахьыбэрэ клэхэ къэсы нахъ чан хъухэу, шхолум егъухэмэ апэклэ нахъ рагъэхъоу, лъэклэуатэх. Нэфылтэм икыкълэчыгъом, адыгэмэ хъахъыгъу зыфалорэм, Лабэ Пшы-зэ зыщыхлэздэжыкырэм нэсыхи, псы-хъом исыкълхи пым ичлыгу ихъагъэх.

А адыгэ шыушым дэгъоу ашлэ джы зэрыхъэгъэхэ чыналтэм игъу-напкъэ ушломыкыжыныу пытэу урысыдзэм къызэриухъумэрэр. Ау ахэр ащ зыкли къыгъэщынагъэхэп ыкли къыгъэщынагъэхэп. Къэмгъазэ имурад е агъэцэклэнэу, е къэгъазэ ямылэу апсэ агъэтлылынэу, пым ичлыгу ихъагъэхэу, зы мэкъэ лые апымылулэу, Иналыкыо Шэуджэны-жъым лэутлэу къышырэм рыгъуа-зэхэу, зэ мээ гъунэ зашымэ, зэ кондэ къогъухэм закъуадзэзэ маклох Хьырцыжыкыо Алэр апэ итэу, Къэм-гъазэ сакъэу акълэпыкълэу, къэплан ша-клорэм фэдэу ашлэщтым фэлэзэхэу. Ау, ошлэ-дэмышлэу, мэшлобыхэр плыхъаплэхэм къащылыдыгъэх, зым ыуж адрэр итэу. «Ыхы! Къэзэкъ-мэ тыкълэжыгъу. Шъумыбэлэрэгъ!» ылуи, Иналыкыо Шэуджэныжъым игъусэмэ арилуагъ.

Зы нэгъэулэпэгъум къэзэкъ шыу куп, мээ къуапэм къыкълэжэти, етлупшыгъэу адыгэ шыухэм къафа-уээнкыгъ. «Сэ ахэм сапэгъокълышт, шъо шъуигъогу хэжъугъэкл, тхьаматэ мафэх», ылуи ишыкълэрэ клэпцыклэ ыгъэуцэу, Къэмгъазэ къыгъэчэрэзи, мэзпчэным фэдэу илыгъ.

Клалэм изекълуаклэ нахьыжытлэм агъэшлэгъуагъ, ау язи ыгу щэч къы-хъагъэп ащ игушылэ зэригъэшпыпкъэ-жыштымклэ — ахэм дэгъоу ашлэ-щтыгъ Шэрэлыкыо Тыгъужъ Дзэпшы-жъым иплур ау сыдыми лы къызэры-кълэу зэрэщымытыр. Ежхэри шы-хэм ялэздэкъаохи клатхъугъ ягъогу хагъэкълынэу.

Къэмгъазэ иш къарэу заом есэ-жыгъэр, къэзэкъ шыухэр зельэгъум, зэкълэблагъэу, зилэтынышъ, ошъогум ибыбэщтым фэдэу, ахэм афиуээн-кыгъ. Етлупшыгъэу чъэзэ, Къэмгъазэ ишхонч къызышхъэщипхъоти, шхон-чыогъуклэ къэзэкъхэм апэблагъэ зэ-хъум, апэ итым иш кълути, къыгъэ-чэрэзи игъусэхэр зыдаклорэ лъэны-къомклэ клитхъужыкы. Къэзэкъхэр нахъ губжыгъэхэу, машлор къапиухэу, къыкълэжыагъэх. Къэмгъазэ, нахьы-жытлэмэ къахъахъахъыи зэхъум, къылызэрэфырэ къэзэкъхэм афызэп-лъэкли, иш ишхомылаклэ тлэклэу къыкълу-дый, нахъ блэгъалоу къызыкыгъа-хъэхэи, апэ къышыгъэ къэзэкъым шхончымклэ еуи, ащи иш кълутигъ.

(Джыри къыкълэжыкълэу).

Искусствэм ицлыф цларылохэр

Лъэпкъ шлэжьем, къашьом ялотаклэ

ИорэдхэмкIэ непи къытхэт композиторэу Сихъу Рэмэзанэ фэгъэхьыгъэ шлэж зэхахъэ Адыгэ Республикэм искусствэхэмкIэ иколледжэу У. Тхьабысымэм ыцIэ зыхьырым шыкIуагъ. Псэ зыпыт гуцылэхэу еджаплэм шы-зэхатхыгъэхэр уахътэм иджэрпэдджэжьых. Шушлагъэр зыпкырыхъагъэхэм уадэлүзэ, лъэпкъ искусствэм илэужхэм нахь пытэу уарыкIо пшIоигъо охъу.

Адыгэ Республикэм инаро-днэ артистэу, республикэм ис-кусствэхэмкIэ иколледж идиректор игуадзэу Сихъу Станислав пчы-хъээзэхьхэр зерицзэ, компо-зиторэу Сихъу Рэмэзанэ ищылэ-ныгъэ къытегушылагъ.

Зы оредкIэ лъэпкъэу зыщы-шым композиторэу ыштагъэхэм, искусствэм цларыло шыхъугъэ-хэм Сихъу Рэмэзанэ ащыщ. Мэц-бэшлэ Исхъакъ игуцылэмэ ате-хыгъэу «Черкеска» зыфилорэр Р. Сихъум 1960-рэ илээсхэм зе-усым, Кавказ шьолъырым оред-дыр шылу. Оред 200-м нахьыбэ къытфэзыгъэнэгъэ композиторы-р Лэшэпсынэ къыщыхъугъ. Икьо-джэгъухэу зэхахъэм хэлэжъагъэ-мэ ягукъэкIыжхэр тшIогъэшлэ-гъоных.

Шхъэбэцэ Сыхъатбий.

ГукъэкIыжхэр

— Тызэдеджагъ, тызэныбджэ-гъугъ, — ело Адыгеим инаро-днэ сурэтышлэу, Адыгэ Респу-бликэм и Къэралыгъо шлухъафтын къызыфагъэшъошагъэу Гъогунэкъо Мухъарбий. — Рэмэзанэ цыфы-шлю, илэпкъ фэгумэкIэу зэрэ-щытыр иорэдхэмкIэ къашлэщыгъ. Унэгъо дахэ илагъ. Ишхъэгъу-сэу Симэ сьд фэдизырэ улукIа-гъэми, Рэмэзанэ ишлушлагъэмэ къапкырыкIызэ, къуаджэм ицлыф плугъэ къыриуаллэрэр макIэп.

— Мыекъуапэ тыщыпсэузэ тичылэ зэрэдгъэлаплэрэм бэрэ тытегушылэщыгъ. Зыгъэпсэфыгъо мафэхэм Лэшэпсынэ тыкIо тшIоигъоу итхъухъэмэ, зы ма-шинэ тызэдисыныр шэнышлэу тфэ-хъугъагъ, — тизэдэгущылэгъу лъегъэкIуатэ мээым епхыгъэ лоф-шлэнхэр илээс пчыагъэ хъугъэу зыгъэцэкIэрэ Болэкъо Аслъан. — Гъогум тырэкIофэ лъэпкъ шлэжы, ныбжыкIэхэм ягъэ-сэн ары нахь хэушхъафыкIыгъэу къэтлуатэщыгъэр. Тигупшысэхэр зэрэзэпблагъэхэм ишлуагъэкIэ псынклэу тызэгурьлощыгъ. Тизэ-дэгущылэгъумэ къахэкIыгъэ оред-хэр зериушытхыгъэхэр сегопагъ.

Грузием изаслуженнэ артис-тэу, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ лофышлэшхоу Исуп Аслъан Лэшэпсынэ щыщ. Грузием лоф щилэзэ, игупсэ Адыгеим

Владимир Шурыгинимрэ Сихъу Рэмэзанэ ишхъэгъусэрэ.

фэгъэхьыгъэ къэбархэм ащигъэ-гъуазэщыгъэх.

— Рэмэзанэ дахэу къызэрэ-шъорэр, пкыир ищыгъэу пчэгум зызэрэщигъазэрэр тшIогъэшлэ-гъоных, — ело Исупэ Аслъан. — Сикъуаджэ щыщ композито-рым сыкIырыплъызэ, илофшIакIэ щыщхэр згъэфедэхэу къыхэкIыгъ.

Жьудэ Пшымафэ, Вэрэкъо Рэ-мэзанэ, Къуижэ Къэплъанэ, Нэ-гъой Маринэ, нэмыкIэхэу гуцылэ-гъу тызыфэхъугъэхэм Р. Сихъум итворчествэ къыралоллэн алъэ-кIыщтыр макIэп. Владимир Шу-рыгиним искусствэхэмкIэ кол-леджым шызэхашэгъэ ансамб-лэм ихудожественнэ паш. Адыгэ лъэпкъ музыкальнэ Iэмэ-псы-мэхэмкIэ оредышъохэр купым егъэжынчы.

— Сихъу Рэмэзанэ дэгъоу сшлэщыгъэ, ащ ыусыгъэхэр ан-самблэм къырегъаIох, — къелуатэ В. Шурыгиним. — Иорэдышъо-хэр псынклэу гум екIух. Адыгэ-хэм, урысхэм, фэшхъаф лъэпкъ-хэм ащыщхэм Рэмэзанэ иорэдхэр къалох.

Къэшьо мэкъамэу Р. Сихъум ыусыгъэр пшы пчыагъ. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ ыгъэуцугъэ спектаклэмэ ащылурэ мэкъамэр ытхэу бэрэ къыхэкIыгъ. Шылэныгъэм къыхихыгъэ гупшысэр итворчествэ шигъэфедэн ылъэ-кIыщтыгъ.

Уихэгъэгъу, узыщанлугъэ чыгур бгъэлъэплэнхэр сыда зымыуасэр! Р. Сихъум Хэгъэгъу зеошхом фэгъэхьыгъэу икълэмыпэ къычIэ-кIыгъэхэм уадэлэу зыхъукIэ гур зэредзэ. Ятэ ехылапэгъу ыусы-гъэр артист макIэп къэзылорэр.

— Нэпсыр сфызэтемылажэу «Сят» зыфилорэр дискым тест-хагъ, — къытилогъагъ Адыгеим инаро-днэ артисткэу Нэхэе Тэ-марэ. — Ащ фэдэу гум лъылэсэу композиторым ыгъэпсырэ музы-кэм рэхъатэу уедэлун плъэкIырэп, къэплоныр Iэшэхэп.

— КIыкI Хысэ, Андзэрэкъо Чеслав, Сихъу Рэмэзанэ зэгъу-сэхэу Адыгэ къэралыгъо уни-

верситетым искусствэхэмкIэ и Институт лоф шалэщыгъ, — игукъэкIыжхэм зафегъазэ Адыгэ

Мамхыгъэ Марин.

Республикэм икомполиторхэм я Союз итхъаматэу Къэгъээжэ Байзэт. — Нэбгырищыри ти-лэпкъ, республикэм афэусагъэх, тильаплэх.

Адыгэ къашъу.

Концертыр

Сихъу Рэмэзанэ ыусыгъэ про-изведенихэр искусствэхэмкIэ колледжым изэхыхъэ шылу-гъэх. Мамхыгъэ Маринэ шлулэгъу оредхэр къылуагъэх. Джэнэ уцы-шъо кIыхъэу ащ шыгыр къеклоу зэрэщытым даклоу, оред пэпчэ мэкъэ хэхыгъэ къыфигъотыгъ.

Нэгъой Маринэ тигуапэу те-дэлугъ. Микрофоныр ымыгъэфедэу Тхъэм къыритыгъэ макъэмкIэ музыкальнэ произведениеу къы-луагъэхэм тильэпкъ искусствэ къагъэбаи. Дунэе зэлукIэгъухэм щытхъуцIэхэр къащыдэзыхыгъэ ГошIэ Маринэ колледжым иеджакIу. Гум иорэдэу ащ тызэ-ригъэдэлугъэм тхъакIумэр егъашло. Пшъэшъэ ищыгъэм композиторым игупшысэ лупкIэу къызэллуихыгъ.

Колледжым ихор, иорэдыло куп къалогъэ произведенихэр ныб-жыкIэхэм ашлогъэшлэгъоных. Мэцбэшлэ Исхъакъ игуцылэмэ ары-лэу адыгэхэр ячыгу зэрэщып-сэхэрэм фэгъэхьыгъэу Р. Сихъум ыусыгъэр студентхэм дэгъоу къа-луагъ. КIэлэегъаджэхэу Елена Лепиховам, Вера Красниковам, нэмыкIэхэм рагъаджэхэрэр чанэу концертным хэлэжъагъэх.

Адыгэ Республикэм изаслу-женнэ артистэу Шхъэбэцэ Сы-хъатбий икълэуаджэу Лэшэпсынэ фэгъэхьыгъэ ореддыр, нэмыкIэхэри къызэрилогъэхэ шылкIэм уегъэ-гушло. Мэкъэ Iэтыгъэр иску-ствэм фегъэлорышлэ.

Р.Сихъум ыпхъоу Саидэ фор-тепианэмкIэ къадежъуызэ, кон-цертыр къыгъэдэхэагъ. Рэмэзан ар къыльэгъужыгъэмэ, лъэшэу зэрэгущлощыгъэм тичыхъэ телъ. Колледжым идиректорэу Хъэ-пэе Замирэ, Р. Сихъум ишхъэ-гъусэу Симэ зэхыхъэм хэлэжъа-гъэхэм зрафэразэхэр гъээзетым къыщытIонэу къытэлъэлугъэх.

Сихъу Рэмэзанэ къытхэтыгъэмэ ыныбжэ илээс 75-рэ хъуштыгъэ. Дунаим ар ехыжыгъэми, ады-гэ лъэпкъыр щэлэфа имузыкэ кIодыщтэп. Лэшэпсынэ культу-рэмкIэ и Унэу дэтым Р. Си-хъум ыцIэ фаусыгъ, иорэдхэр тиартистхэм ягуапэу къалох.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтхэр зэхыхъэм къыщыты-рахыгъэх.

Зэхэзыщагъэр ыкIи къыдэзы-гъэкIырэр:
Адыгэ Респу-бликэм лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащы-псэурэ тильэп-къэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжэ зы-
хьырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын ИофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлыгъ-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэлоры-шланI, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчыагъэр

4000

Индексхэр

52161

52162

Зак. 718

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъаIэр

Дэрбэ Тимур

Редактор
шхъаIэм
иапэрэ гуадзэр

МэшлIэкъо Саид

Редактор
шхъаIэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыжэ
зыхьырэ
секретарыр
Хъурмэ Хъусен